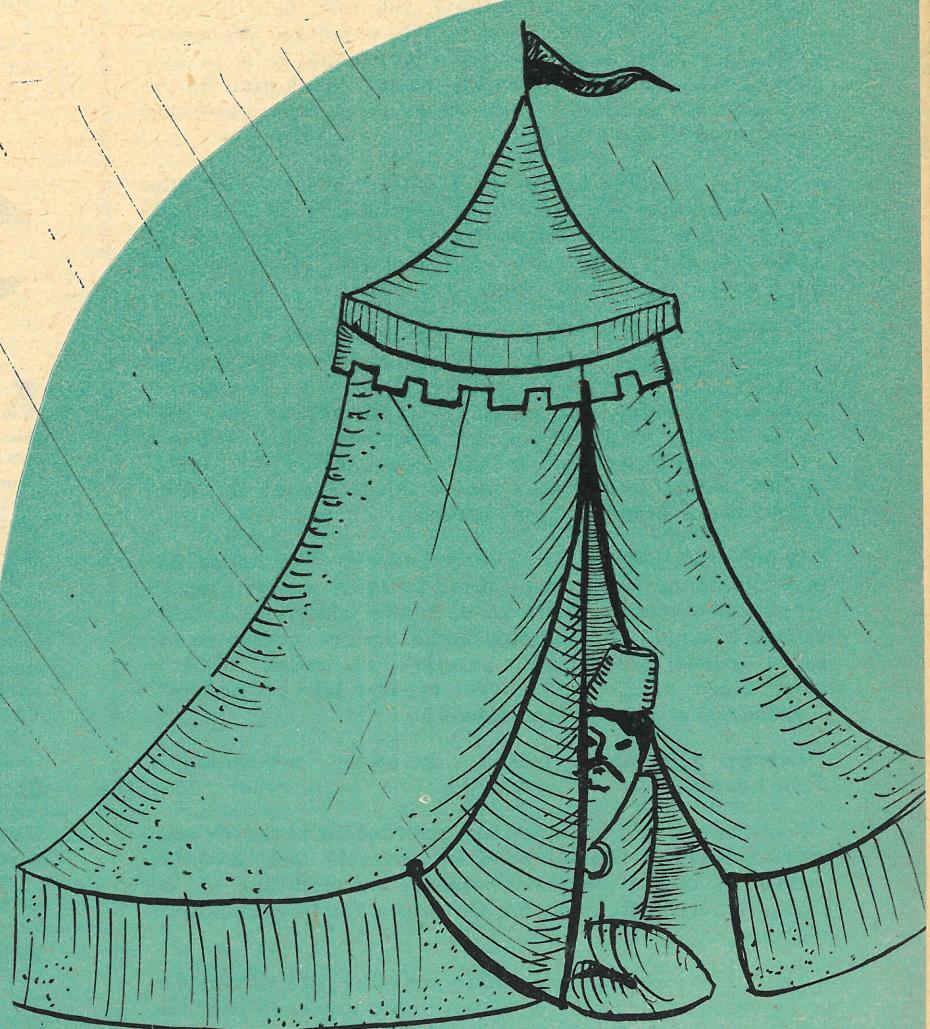
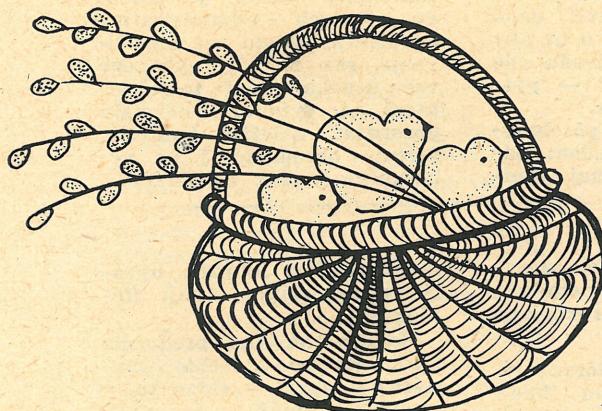

ZLIVOT

KULTURNĚ SPOLEČENSKÝ ČASOPIS ● DUBEN ● APRÍL ● KWIECIEŃ ● ČÍSLO 4/1977 ● ROČNÍK 20 cena 1 zł

ANTON HABOVŠTIAK

ako bojoval Kuboň proti Turkom

Ked' sa vojská Jána Sobieskeho poberali od Kramára k Viedni, že by už raz urobili koniec tureckej pliage, všade sa iba o tom vravelo, aká to vojna bude i ako sa skončí. Aj na Oravskom zámku a v celej stolici iba na to mysleli. A len hikali, ked' videli, koľko vojska sa ta hrnie.

„Lenže tomu královi by sme aj my mali pomôcť. Sám si nedá rady s Turkami, čo už nejednu krajinu znivočili,“ rozvravel sa raz Kuboň z Medzibrodia naprostred dediny. Bolo to vtedy, keď sa pozerali spoza rieky na vojakov, čo sa od poľských hraníc poberali nadol.

„No ved' by si aj ty mal podbať! Ty si najsúcejší z nás pomôcť královi!“ badurkal Kuboňa ktorýsi z mládencov.

„A veru pôjdem! Pôjdem rovno ku královi, ktorovie, či sa mu nezidem,“ rozhodol sa Kuboň.

Lenže nepobral sa za kráľom sám, ale pristavil sa v Mojtine pri kamarátovi a aj jeho zverboval.

A kym došli až k Viedni, ešte deviati sa k nim pridali. Nuž jedenásti boli. A všetko mocné mládenčíská a smelí chlapia.

Ked' sa všetci horko-fažko dostali až na miesto, kde oddychovalo kráľovské vojsko, kráľ Sobieski ich vraj prijal s veľkou radosťou. A zaraz sa ich aj spýtal:

„A čože by ste najradšej urobili, aby ste mi pomohli v tomto boji?“ Vtedy Kuboň predstúpil pred kráľa a povie:

„Nuž nech len do takej bitky nás pošle vaša jasnosť, kde iba tí najsmelší obstoja!“ Kráľ sa poťažil tejto reči a vraj aj hned dodal, že bude dosť príležitosti, aby sa splnilo ich želanie.

Netrvalo dlho a už sa všetko richtovalo na veľkú bitku pri Viedni. To bolo v lete roku 1683, akuráť vtedy, keď za Prešporkom a tadiaľ k Viedni obilie kosili a viazali do snopov. Lenže odviezť poviazané zbožie ludia už nestačili, lebo im to už

tureckí vojaci nedovolili urobiť. I tak vyschnuté snopy do jedného ostali na poli. Kráľ Sobieski medzitým už rozmyšľal, ako by najlepšie udrieť na Turkov a tak im cesty prefať, aby nemohli dôjsť až k Viedni.

A ako tak rozmyšľal, prišiel, mu zrazu na um Kuboň z Medzibrodia a jeho spoločníci. I dal si ich hned zavolať a takto sa ich spýtal:

„A či ste naozaj hotovi urobiť, čo by som vám rozkázal?“

„Nuž veru hej! Načože by sme boli sem prišli?“ rozvraveli sa jeden za druhým. Kráľ Ján Sobieski sa vtedy na ich pozrel a vážnym hlasom takto začal:

„Dobre by ste mi pomohli, keby ste si najhlavnejšieho tureckého veliteľa vzali na mušku.“ Potom sa trochu sfaby usmial a dodal: „Keď sa vám

(POKRAČOVANIE NA STR. 6)

UVOLNENÍ: ROZDÍL MEZI KONCEPCEMI

Máme co dělat s protiofenzívou nepřátel mezinárodního uvolnění napětí, pramenící z řady rozličných podnětů, již uskutečňují různé centrály na Západě. Kdybychom chtěli stručně uvést jejich společného jmenovatele a záměry, mohli bychom především říci, že chtějí odtrhnout politiku mirových iniciativ od hlavního proudu mezinárodních vztahů a zastoupit ji politikou konfrontací. Chtějí takovou změnu, protože si myslí, že by to posílilo Západ a působilo proti socialistickým zemím.

Změny, které nastoupily v rozložení sil ve světě, a především vyrovnaní jaderného a raketového potenciálu SSSR a USA, donutily Západ upustit od agresivnosti v doktrině zahraniční politiky a založit své vztahy k socialistickému společenství na nových zásadách. Výchozím bodem pro to je vyhýbat se konfliktům a ostrým rozepřím, které by se mohly stát ozbrojenými konflikty. Jak totiž bylo řečeno v moskevském prohlášení z roku 1972, v jaderné éře neexistuje alternativa mírového soužití. Přirozeně, že si to uvědomují také nepřáteli uvolnění napětí. Avšak tím, že využívají nové vznikající mírovou strukturu, již vyvolávají nebezpečné situace.

Skupiny, nepřátelské rozvoji uvolnění, nazývají je „ulice jednosměrným provozem“. Má to znamenat, že socialistické země tuto „ulici“ používají a západní země z ní nemají žádny prospěch. Je to samozřejmě nesmysl, protože na uvolnění napětí mají zájem všechny země.

Nepřátelé uvolnění (často tvrdí, že jsou celým srdcem pro, ale musí být „jiné“) propagují nedůvěru k Sovětskému svazu a operují falešnými údaji o sovětském vojenském potenciálu a sovětských strategických plánech aby vytvořili psychickou strachu na Západě a tím způsobem získali nejenom větší sumy na zbrojení, ale také širší politický vliv. Dokazují, že vzrůst vojenských rozpočtů zajistí Západu strategický primát a prosazení jeho názoru.

Nutno však počítat s tím, že vládnoucím kruhům na Západě určitá dávka protestu proti uvolnění napětí přichází ve vlastních zemích docela vhod. Jestliže aktivizace konzervativních skupin nepřekračuje určité hranice, mohou se západní vedoucí představitelé povolávat na nátlak, který je na ně činěn, a tak v očích světa vypadat jako „ti nejlepší“ a vynucovat si jednostranné ústupky.

Existují nejméně tři přístupy k otázce mezinárodního uvolnění.

Socialistické státy jsou zastánci upevnování mírových tendencí veškerými silami, budování nových mezinárodních vztahů na zásadě stejné bezpečnosti, nevměšování se do vnitřních záležitostí, zastavení zbrojení a rozširování okruhu spolupráce.

Vlády hlavních západních států schvalují cíle formulované hlavními socialistickými městy, avšak provozují dvojitou politiku: i když považují uvolnění za nutné, nezříkají se velmi vysokého stupně zbrojení a využívání proti socialistickým státům mimovládních akcí pravicových kruhů.

Tyto kruhy pak přímo odmítají koncepci uvolnění — nejenom toho v plném rozsahu, shodně s postojem socialistických zemí, ale i v určitém stupni omezeného, v souladu s návrhy západních vlád. „Jestřábí“ jsou nejaktivnější v Kongresu USA a také v západoněmeckém a britském parlamentě.

Mírové síly, reprezentované socialistickými státy a reálně uvažujícími kruhy na Západě, musejí překonat několik linií překážek, aby mohly upevnit uvolnění, podpořit je určitými kroky v odzbrojení a upevnit je tak, aby se stalo neodvratným. Především nutno usunout do defenzívny ty kruhy studené války, které negují uvolnění a otevřeně využívají k závodění ve zbrojení a k ostré politické konfrontaci. Za druhé, nutno směřovat k postupnému odstranění dvojitoosti v mezinárodní politice západních vlád.

Shodnost zájmů celého mezinárodního společenství nachyluje vahadlo na stranu uvolnění napětí. Avšak ve světové politice neexistuje automatismus; upevnování kladných jevů vyžaduje soustředěnou aktivitu.

MAREK DĚBSKI

— Nesihlaste s pasivitou a priemernosťou, s egoistickým vztahom k životu a nedostatkom ambícií. V našom zriaďení práva znamenajú zároveň povinnosti... Nemožno vyvyšovať to, čo je „moje“ nad to, čo je „naše“, keďže všetko je spoločným výsledkom nášho národa.

(Z PREJAVU E. GIEREKA K ÚČASTNÍKOM CELOSTATNEJ PORADY ROBOTNÍCKEHO AKTÍVU ZSPM)

Odborná literatúra a kontroly z ministerstiev zaznamenali mnoho negatívnych javov v administratívnej. Tak napr. pracovníci gmin, ktorí sú splnomocnení rozhodovať, sa obzerajú na náčelníka a on podpisuje dokumenty, hoci by stačil podpis podriadeného úradníka (v gmine Ziębic na 207 takýchto prípadov 27-krát rozhodoval úradník a 180 — náčelník).

Zároveň so znepokojením sa zaznamenáva rast koreš-

PRÁVA ZNAMENAJÚ POVINNOSTI

pondencie, odosielanej nadriadenými orgánmi (aj ústrednými) územnej administratíve.

Zasa vo vojvodstvách sa množia rôzne kolektívy, kolégia a komisie, ktorých je na desiatky. Náčelník gminy Zawidz sa sťažuje redakcie dvojtýždenníka Rada Narodowa — Gospodarka — Administracia (č.5 z t.r.), že keď chce niečo vybaviť — musí sa s tým obrátiť na vojvodu, jeho námestníka alebo prijmením riadiťce oddelenia „iba preto, že inšpektor jednotlivých oddelení nevedeli dať konkrétnu odpoveď, alebo priamo vybaviť danú záložitosť.“ Ide snaž o to, aby sa angažovalo vojvodu do všetkých záležitostí? — pýta sa náčelník Zawidza.

Výsledok takejto pôsobnosti môže byť iba jeden: odtrhnutie šéfov územnej admi-

nistratívy od kľúčových rozhodnutí a zasypanie ich písacích stolov papierom, rozopeenie dôležitých vecí na zdlhavých poradách kolégium, zanechanie pokroku v spojení v prospech dávno kompromitovaných metód.

O čom toto všetko svedčí? Ze zlé zvyky korešpondovania môžu prekonať dokonec moderné d'alekopisné spojenia, že nestáť ustanoviť zákony, aby sa ich checlo využívať, že zle chápala kolegialita môže ohrozit zásadu jednočlenného vedenia, zodpovednosti a správnej pôsobnosti. Generálny uzáver je jeden: vo veciach administratívnych neexistuje miesto pre odpočívanie, raz navždy vybavené veci, uspokojenie. Je to oblasť, ktorá si vyžaduje neustálú pozornosť, náležitú kontrolu, ničenie obrodzujúcej sa nebezpečne buriny byrokracie.

■ VŠESTRANOU SPOLUPRACI MEZI PLR A NDR se na pozadí návštěvy generálního tajemníka ÚV SED Ericha Honeckera v Polsku zábývalo politické byro ÚV PSDS na zasedání dne 1. března.

Byly také projednány a schváleny návrhy rady ministrů a Ústřední rady odborů týkající se zvýšení nejnižších důchodů a minimálních mezd, které nastoupí od dne 1. května 1977.

Byla rovněž projednávána kvalita bytové výstavby.

■ STANISLAW KANIA, člen politického byra, tajemník ÚV PSDS byl u příležitosti svých padesátých narozenin vyznamenán Státní radou za zásluhy o socialistický rozvoj země Rádem budovatelů

■ FRANCIE A POLSKO mohou již nyní být příkladem pro jiné země našeho světa, jak tvorit a rozvíjet vztahy k největšímu prospečnému obou stran. Francie a Polsko ukázaly možnosti, které dává Evropě rozvoj svobodného — prostého nedůvěry a uskutečněného bez ohledu na příslušnost k bloku — dialogu, založeného na existenci společného civilizačního dědictví a přeci o to, aby důvěra a solidnost se staly pravidlem pro evropské vztahy. (Úryvek interview, jež udělil deníku „Zycie Warszawy“ ministr zahraničních věcí Francie Louis de Guiringaud, který dlel u nás na oficiální návštěvě).

■ STRETNUTIE NA NAJVÝSŠEE ÚROVNI: 7. a 8. mája budú v Londýne rokovať šéfovia štátov a vlád siedmich přemyselných západních štátov: USA, Japonska, Kanady, Francúzska, NSR, Veľkej Británie a Taliana. Cieľom tejto porady bude dôkladné prediskutovanie hospodár-

ských problémov, pred ktorými stojí západné priemyselné krajinu, ako aj rozvojové krajiny.

Pozorovatelia zdôrazňujú, že kľúčovou otázkou bude rozsah, v akom tri hospodársky najsilnejšie krajinu tejto skupiny — Spojené štáty, NSR a Japonsko — majú stimulovať ekonomiku. Jednou z hlavných témat bude iste nezamestnanosť, ktorá v priemyselne vyspelých západných krajinách dosahuje v súčasnosti 15 miln osôb.

■ POLSKÁ ANTARKTICKÁ STANICE ZAHÁJILA PRÁCI. V éteru zaznělo v pěti jazyčích komuniké: „Zde antarktická stanice Henryka Arctowského Polské akademie věd na ostrově King George v souostroví jižních Shetlandů, nacházející se na 62. stupni 10. min. jižní zeměpisné šířky a 58. stupni 28,7. min. západní zem. délky. Stanice Arctowského zahájila svou činnost dne 26. února 1977, ve 3,25 Greenwich..“

Tento zprávou byla zahájena nová etapa polských antarktických výzkumů. Pracuje první polská výzkumná základna na Antarktidě.

■ NEPELA V NOVEJ ÚLOHE: Medzinárodná ľadová revue Holiday on Ice bude v polovici apríla vystupovať v Poľsku. Samozrejme nebude to v našej krajine prvá návštěva toho populárneho súboru, v ktorom vystupujú talentovaní krasokorčuliari z okolia 20 krajín, v tom aj v Poľsku.

Najväčšou atrakciou tohoročného programu Holiday on Ice budú vystúpenia olympijského majstra, trojnásobného majstra sveta, štvornásobného európskeho majstra v krasokorčulovaní — mnohonásobného majstra ČSSR Ondreja Nepeľa. V pestrom programu pripravenom na výstupy v Poľsku, bude o.i. rozhovor o Spartakusovi, predstavenie Spectrum Rock s hudbou Burta Bacharacha, retro-seňky z predvojnových kabaretov, ako aj staroamerický obrázok z Broadwayu On The Barbary Coast. Najnovší program Holiday on Ice

režíroval Ted Shuffle, bývalý partner slávnej Sonje Heineovej.

Holiday on Ice predvedie svoj program v týchto mestách: v apríli v Gdansku, v apríli a v máji v Sosnowci, ako aj v polovici mája vo Varšave.

■ POSLEDNÍ „ŠKODA 100“. Z montážního pásu mladoboleslavské automobilky sjel poslední automobil typu „Škoda 100“. Vyráběl se od roku 1969 a dosud bylo vyrobeno 820 000 kusů. Vozidlo je stále velmi populárni nejenom v Československu, ale také v Polsku, NDR, Jugoslávii a dalších zemích, do nichž bylo využíváno. Na montážních pásech v Mladé Boleslavě budou nyní montovat moderní typ „Š 105“ a „Š 120“. Tyto vozy se budou vyrábět až do roku 1980.

■ RUMUNSKO leží v seismické oblasti, zemětřesení již nejednou prožilo; nejnovější v nynějším století postihlo Bukurešť v roce 1940. Avšak to, které vystoupilo 4. března v 21,30 hod. bylo nejhroznější a největší z katastrof tohoto druhu v této oblasti světa. Na snímku trosky jednoho domu v Bukurešti.

■ POTÁPAČI NAŠLI PONORKU. Neobvyklý nález ohlásili dánští potápači-amatéri v Kattegatskom prieplave. V hlbke 32 metrov našli na dne nemeckú ponorku U-546. Vtedy si pripomenuli, že začiatkom mája roku 1945 sa ponorka plávajúca z Kolína pokúšala prejsť dánskymi prieplavmi na Severné more. Na jej palube sa vraj nachádzali vysokí hitleroví hodnostári, ako aj veľký náklad.

Keď sa ponorka pokúšala prekračovať úzkym a plytkým Kattegatským prieplavom, trafilu ju bomba zhodená z britského lietadla, ktoré hliadkovalo v tejto oblasti. Zbombardovaná ponorka prelezala na dne 32 rokov. Teraz pokračujú prípravy na jej vyzdvihnutie, čo by podľa odberníkov nemalo byť ľahké z technického hľadiska.

NARODENINY 15-MILIÓNTNEHO OBYVATELA ČSSR

28. marca t.r. medzi skoro 800 novorodencami bol 15-miliónny obyvateľ ČSSR. Tačký počet obyvateľstva dosiahli naši južní susedia po prvýkrát vo svojich dejinách. Podľa demografických prognóz v roku 2000 bude mať ČSSR 17 miln obyvateľov.

CENÍME
SI
PRÁCU
ŽIEN

(Výňatky z prejavu prvého tajomníka ÚV PZRS Edwarda Giereka k ženám vo varšavských Závodoch Rózy Luxemburgovej pri príležitosti MDŽ)

(...) Dnes si iba ľahko možno predstaviť akúkoľvek oblasť hospodárstva a života národa bez Vašej aktívnej účasti. V socialistickom sektore národného hospodárstva každý deň pracuje vyše päť miliónov žien. Vo Vašich rukách je vyučovanie detí a mládeže od materských škôl až po univerzity. Máte dominantné postavenie v zdravotníctve, obchode, službách, štátnej administratíve. Mnoho dôležitých a moderných výrobných odvetví, ako textilný, rafký, elektrotechnický, telekomunikačný priemysel, sa vo veľkej

mieri opiera o Vás. Na polskom vidiek už tri milióny dvestotisíce žien spája prácu v domácnosti s prácou na poli a najmä — v chove.

Prispievate obrovským a nepodvratiteľným vkladom k vytváraniu národného dôchodku. Všetci si nesmierne ceníme túto Vašu prácu. A mimoriadne zdôrazňujeme fakt, že polské ženy dávajú vzorový príklad pracovitosti a veľkej svedomitosti v povolani. V tom tkvejú prameňe vysokého spoločensko-pracovného postavenia ženy v našej spoločnosti, o akom by sa pred niekoľkými desiatkami rokov nedalo ani len snívať. (...)

(...) Všetko čo robíme v našej krajine, má slúžiť človeku, uspokojovaniu jeho všestranných existenčných, intelektuálnych a kultúrnych potrieb. To všetko má zaistiť blahobyt každej polskej rodiny.

Vašou obrovskou, priam bezečnou zásluhou pre Poľsko, pre národ, je vychovávanie detí. (...)

(...) Predovšetkých od Vás záleží, aká bude poľská mládež. Hoci sa na námahe vychovávania a učenia podieľa s Vami škola, hoci štát Vám poskytuje pomoc, nič nie je v stave nahradieť Vás vychovávateľský vplyv. Práve v podmienkach rodinného tepla vytvoreného matkou sa stváriňujú všetky základné črty mladých charakterov, vlastenecké a občianské postoje. Učite svoje deti ako dobre žiť, ako byť poctivým, čestným človekom, vrelým vlastenom a dobrým občanom. (...)

(...) Upevňujete v mladom pokolení presvedčenie, že prameňom sily našej vlasti je poctivá, obetavá práca pre ňu; že vyššiu kvalitu života treba spájať s prácou. Prispôsobujte mládež od najmladších rokov, aby šla do sveta s pevnými morálkami zásadami, ktoré sú výsledkom nášho národa. Zároveň chráňte ju pred mnohými životnými pascami, pred negatívnymi postojmi a spoločenskými pliagami. (...)

Práve teraz na vidiek prebieha jarné kolo boja za úrodu. Je to dôležité obdobie, ostatne ako všetky v ročnom cykle poľnohospodárskej produkcie. Hlásenia z vidieku potvrdzujú, že rolníci využívajú všetky svoje možnosti, aby zdolali úlohy, ktoré vytýčilo VI. plénum ÚV PZRS v oblasti výzvy národa. Srdečný list súdruhu Edwarda Giereka rolníkom s výzvou o zvýšenie produkcie sa stretol s plným pochopením. Na tento list rolníci odpovedajú svojou každodennou prácou, novými iniciatívmi na svojich gazdovstvach. Je to výraz ich dôvery v stabilitu poľnohospodárskej politiky, dôvery v záruku, že ich dnešná námaha bude správne zhodnotená, ako aj v to, že ich budúnosť, keď už prestanú byť producentmi, bude pokojná a zabezpečená.

V odbornej poľnohospodárskej tlači prebieha v tejto súvislosti zaujímavá diskusia, týkajúca sa zavedenia dôchodkového zabezpečenia rolníkov. Je to diskusia samotných rolníkov, ktorých táto téma veľmi zaujíma. Vo svojich listoch rolníci vyjadrujú predovšetkým veľkú spokojnosť s týmto rozhodnutím, o ktorom hovoria ako o významnom a historickom. Majú tiež mnohé praktické poznámky, ktoré asi budú zaujímať aj našich čitateľov.

Najzaujímavejšiu diskusiu uverejňuje na svojich stránkach Chlopska Droga, z ktorej vyberáme najzaujímavejšie výňatky.

Władysław Wiktor z obce Zygodowice (vojvodstvo Bielsko-Biala) píše, že rozhodnutie o zavedení starobných dôchodkov pre rolníkov spôsobuje, že rolnícke povolanie nadobúda nový význam. „Bude to mať veľmi kladný vplyv, — píše autor listu, — aj na rast poľnohospodárskej produkcie a zadržanie mladých na vidiek. A nielen mladých, ale aj rolníkov v streďom veku, ktorí mali väčšie gazdovstvá a napriek tomu hľadali prácu mimo poľnohospodárstvo. Týmto spôsobom si chceli zaistíť starobný dôchodok na úkor svojho zdravia a so stratou pre poľnohospodársku produkciu. Poznám, — píše Władysław Wiktor, — mnoho takých rolníkov, ktorí sli hoci za dozorcú, pracovali v hocijakom zamestnaní, lebo sa báli neistej staroby. Teraz už mnohí rolníci prestanú mať tieňo obavy a budú môcť skôr odovzdať svoje gazdovstvo synovi alebo dcére, lebo budú mať zaistené starobnú.“ Možno povedať, že tento list zdôrazňuje veľmi dôležitú vec, to znamená uvoľnenie dodatočných výrobných rezerv, ktoré doteraz neboli využívané, keďže rolníci nemali zabezpečenú starobu. Týka sa to najmä stredného pokolenia, ktoré nechcelo „žiť z milosti“ a robilo všetko, aby sa osamostatnilo aj v starobe.

Samozrejme najväčší záujem vzbudzuje spôsob vypočítavania invalidných a starobných dôchodkov. Doteraz je všeobecne známa zásada, že výška dôchodku bude závisieť od výšky produkcie daného gazdovstva. Obavy čitateľov vzbudzuje nie samotná zásada, ale spôsob jej realizácie. Vieme totiž, „že nie je gazdovstvo ako gazdovstvo“, hoci napr. majú rovnakú rozlohu. V tejto súvislosti rolník Paweł Pawelec z Cierniecia (voj. Zamość) ukazuje na konkrétnych príkladoch odlišnosť zdanivo jednej ekonomickej situácie gazdovstiev. A keďže v jeho liste je reč aj o otázke vlastníctva pôdy v mnohých kúskoch, tento príklad bude celkom iste zaujímať našich čitateľov na Spiši a Orave. Citujeme teda z listu obšírne výňatky: „Zoberme, — píše Paweł Pawelec, — dva gazdovstvá s priemernym areálom 5 ha. Jeden rolník má 5 ha v jednom kuse, pri hospodárskych budovách a môže využiť (mal by využiť) každý kúsok pôdy, buďto pre medzičlánkov alebo inými spôsobmi. Využí-

žanie maštaľného hnoja, zber obilia, tiež nie sú problémom, tak isto obrábanie či siatie v termíne atď.

Druhý rolník má tých 5 ha v 15 kúskoch (10, 8, 12, 7 kúskov) lebo u nás poväčšinou je práve tak, a tie kúsky sa nachádzajú 3, 4, 5 km od gazdovstva. Tento rolník za deň vyvezie 4 vozy hnoja alebo 4 vozy obilia prievzie na gazdovstvo. Prvý rolník túto prácu môže urobiť oveľa rýchlejšie a aj viacej. Bude v týchto prípadoch rovnaká efektivita gazdovstiev? Má tento druhý rolník možnosť (napriek najlepším úmyslom) využiť každý kúsok zeme, čo sa týka medzičlánkov a pestovania?“

Na tieto otázky dostanú rolníci odpoveď v konkrétnych, zatiaľ iba pripravovaných návrhoch systému dôchodkového zabezpečenia. Ako to bolo ohlášené, tento návrh bude podrobny verejnej diskusii všetkých zainteresovaných na vidiek. Jedno je isté, že sa bude smerovať k tomu, aby sa prihliadlo na tie a iné objektívne činitele, ktoré majú vplyv na výšku produkcie daného gazdovstva. Takýto

sa skôr stali invalidmi. V opačnom prípade invalidi zo skorých rokov by boli v tažkej situácii... Minimálny starobný dôchodok rolníku by nemal byť nižší, ako ostatných pracujúcich. Prečo? Každý vie, aká tažká je práca rolníka. Vidiek je horšie zásobovaný potravinami ako mestá. Tak teda pokračujúci proces specializácie gazdovstiev, ako aj preberanie pôdy socialistickým sektorm, zhoršuje zo dňa na deň možnosti nakupovania potravín u suseda. Už dnes iba s tažkostami možno kúpiť liter mlieka, lebo rolník nemá čas si lámat hlavu na odmeriavanie malého množstva mlieka. Lehšie a pohodnejšie je predať mlieko vo veľkom mliekárskemu družstvu. Tieto tažkosti prehľbi ešte zákon, c ktorom hovoríme, lebo predsa bude istým podnetom pre predávanie zospoločnenému obchodu, keďže výška predanej produkcie bude meradlom dobrého gazdovania a základom pre výmer starobného dôchodku.“

Edward Ciebielski z Wszolowa (Kaliszské voj.) zaberá hlas v nasledujúcej otázke: „Nezávisle od veľkosti gazdov-

A keby sa neúrodný rok vyskytol v priebehu piatich rokov, po ktorých by rolník chcel odísť do dôchodku — bol by ukrivený. Môže sa stat aj tak, že rolník tých päť rokov pred odchodom do dôchodku bol nemocný. Celkom iste by za ten čas trpela produkcia a dôchodok by bol nižší. Tak alebo inak, nebude to jednoduché dat dôchodok a spravidlo ho vypočítať, lebo sú rolníci, ktorí veľmi tažká pracujú bez pomoci, akou sú technické prostriedky, a iní majú na svojich gazdovstvach rôzne stroje a zariadenia; tí potom dosiahnu vysokú úrodu pri menšom množstve vynaloženej práce.“

Uvedené hľasy sú iba fragmentom všeobecnej diskusie medzi rolníkmi o budúcom dôchodkovom zabezpečení. Možno povedať, že rozhovory tohto typu sa vedú teraz na schôdzach, v domoch, jednoducho všade. Je to kladný jav. Domnievame sa, že medzi našimi čitateľmi rolníkmi je táto téma takmer na dennom poriadku. V súčasnosti na vidiek žije vyše dva milióny v miestovnom veku. Omnoho viac rolníkov zanedlho dosiahne tento vek.

to sú vaše veci

činiteľov môže byť veľa, a v mene spoločenskej spravodlivosti treba ich vziať do úvahy. Zofia Janiszewska z obce Franciszkovo (Pilskej voj.) uvažuje vo svojom liste o i. o otázke príspevkov na dôchodkový fond. Tu sú jej návrhy: „Roľníci budú iste radi platiť príspevok na dôchodkový fond, keď budú vedieť, že si tým zaistia pokojnú starobu. Najlepšie by bolo spojiť tento fond s pozemkovou daňou, neboť by potom starostí s platením. Náklady na výplaty z fondu budú dosť značné a preto je nevyhnutné, aby sa doň doplácalo zo štátnej pokladnice, lebo keďby fond mal byť utvorený zo samých príspevkov rolníkov, museli by byť príliš vysoké a oslabovali by fungovanie gazdovstva. Príspevky platené na dôchodkový fond by mali byť jednaké pre všetkých rolníkov a vplyv na výšku dôchodku by mala mať veľkost predanej produkcie, ako aj stav gazdovstva (výška investičných nákladov a pod.) odovzdávaného nástupcom. Musí sa tiež brať do úvahy fakt, že gazdovstvo je majetkom oboch manželov a preto také isté právo na starobný dôchodok by mali mať obaja spolumanželia. Netreba sa báť toho, že rolníci budú príliš zámožní, keďže rolník nepôjde na rekreáciu na Kanárské ostrovy. Roľník každý groš „vloží“ do gazdovstva a krajina bude tak zámožná, ako zámožní budú jej obyvatelia.“ A ešte jeden praktický návrh Jana Wawryniuka z obce Rzewuszki (Bialskopodlaské voj.): „Ako všetci vieme, — píše Jan Wawryniuk, — od minulého roku bolo zavedené povinné poistenie v Štátnej poisťovni (PZU) proti úrazom a na prípad civilnej zodpovednosti (N.W. a O.C.I.). Tuna chcem upozorniť na veľmi dôležitú vec. Existuje istý počet rolníkov, ktorí utrpeli pracovný úraz skôr, ako tento zákon nadobudol platnosť, pôprípade sú právneeschopní následkom onemocnenia. Tito rolníci často gazdujú a dosahujú vysoké hektárové výnosy, avšak ziski majú malé, lebo na isté práce, ktoré sami nemôžu vykonať, musia zamestnať ľudí alebo stroje. Keďže cieľom každého zákona je dobro človeka, navrhujem: spojiť zákon o starobných dôchodkoch so zákonom o poistení proti úrazom do jedného starobno-invalidného zákona a zahrnúť ním všetkých, ktorí svoj život spojili s prácou na roli, dosiahli dôchodkový vek alebo

sta a predaj produkcie z tohto gazdovstva, treba zaistíť minimálny starobný dôchodok každému rolníkovi, ktorý dosiahol patričný vek, aby sa ho potom mohlo postupne zvýšovať závisle od množstva produktovej predanej zospoločneným výkupným strediskám. Neviem, ale ak sa bude vypočítať starobný dôchodok a určovať jeho výšku na základe predaja produktovej za posledných päť rokov, nebude to podľa mňa spravidlivé. Možno prijať tento variant na začiatku vyplácania rolníkom starobných dôchodkov, ale ako budú uplynúť roky, bude treba tento čas predĺžovať. V poľnohospodárstve sa vyskytujú neúrodné roky a riziko bude tým väčšie, čím väčšia bude specializácia.

M. KAŠKIEWICZ

Na kacvinskem chotári.

Foto: A.A.

V té tannenberské bitvě bil se Žižka hrdinsky, a tu mu prý oko vyfali. Když pak delší dobu pobyl v polském království, vrátil se do vlasti a zase do Prahy ke dvoru královu. Jsa služebníkem královny Žofie, doprovází jí často do Betlemské kaple na kázání proslaveného kazatele mistra Jana z Husince. Toho si trocnovský zeman velmi oblibil i jeho učení. Jsa muž vážného smyslení, souhlasil upřímně, když betlemský kazatel vytýkal všeobecné nezřízenosti a nešvary tehdajší společnosti, světské i duchovní.

Proto tak hluboká lítost pojala Žižku nad neblahým osudem zbožného mistra, když byl do ukrutného vězení v Kostnici vsazen, když mu tam nohy a ruce okovány, až pak k potupě a hanbě všechno národa do ohně byl uvržen. S lítostí i hněvem a rozhořčením vzplanuly v Žižkově proti všem protivníkům Husovým, cizím i Čechům přirozeným. A proti této obzvláště. I rozmýšlel si Žižka častěji tak žalostnou smrt mistra Jana i přítele jeho mistra Jeronyma Pražského. Nejednou dlouhý čas všechn smutně zamýšlen, procházel se po nádvoří královského hradu na Vyšehradě.

Jednou ho tak zastal král Václav. Vida ho zamýšleného, ptal se ho, proč teskní?

I odpověděl trocnovský Jan:

„Milostivý králi! Zde stojíme, tvoji poddaní, každý ve zbroji a se zbraní tak, jakož jsi nám ráčil poručiti, aby chom ji přinesli. Tu je, tu ji máš, milostivý pane náš, a nyní ráči rozkázati, kam s ní. Kamkoli nás ráčiš poslati, proti každému nepříteli, půjdeme s radostí a budeme Tvé Mlosti a tohoto království zmužile, až do krve vylití hnati.“

Král tím uspokojen, usmál se a pravil:

„Ty, bratře, dobře mluvíš. Obrat tedy lid, věřím vám, ať jde každý, jak přišel, do svého přibytku.“

I vrátil se všichni v úplnému pořádku až k Novoměstské radnici, kdež se rozešli. Zbraň a zbroj si nesli domů a krále nepohněvali. K tomu jim trocnovský zeman dopomohl svou vtipnou radou i řečí. A tu Žižka vzal je od Pražanů na slovo.

Ještě více pak po smrti krále Václava roku 1419.

Byly tehda zlé, těžké časy, neboť veliké množství nepřátel spiklo se proti českému národu. Všechn nejhorší byl Zikmund, uherský král, bratr někdy Václava krále, kterýž Zikmund veřejně řekl, že by za to uherskou zemi chtěl dát, by v české zemi Čecha nebylo žádného.

Tenkráte, když běželo o zloubu našeho království a vyhlazení českého jazyka, povstal ten znamenitý Čech z

padř a že ho na kopyta svých koní rozeberou.

Ale s koňmi až k hrázi samé nemohli. Proto sedeli a největší část jich postupovala rybníkem. Zeznameným pánum šlo se těžko v měkké půdě. Smekali se a pak – u samé hráze – počali padati. Zapletali se ostruhami v závoje, v pleny a rouchy, a čím prudčeji se chtěli z těch osidel vytrhnouti, tím více se jim nohy zamotávaly, tím těžce vstávali, tím častěji padali. A ze zadu se hrnuly nové a nové řady a houfy, zadní se tlačili na přední a přední nemohli dál. Šik uvázl, nastal neporádek, zmatak, a vtom na ně vyrázel „bratří“. Bili je, tepali cepy, až pláty na brnění chrastely, až helmice cvakaly.

I nastal strašlivý zápas a zmatak; z toho zděšení, hrůza mezi železnými pány, zvláště když se stal ten nebývalý div: ačkoliv bylo ještě záhy, v nešporní čas, avšak slunce před časem zapadlo, pojednou, náhle, jako by jím lúčil za horu. A hned byla veliká tma, že nevěděl kdo koho biti. V té tmě se „železní páni“ sami tepali a sekali, až se dali na ústup. I táhli různou s velikou hanbou a škodou, a mnozí sobě zarmoucení i v zlosti opakovávali:

„Mé kopí jich nebudne, můj meč jich neseče a můj samostříl jich nestrílí.“

Žižka zůstal tu noc na bojišti, a na úsvitě táhl dalek k Táboru, kam se již bez nesnáší dostal. A tu ho přijali slavně a s velkou cti.

U Sudoměře pomohl si Žižka rouchami a plenami žen proti přečetné jízdě nepřátské. Jindy zase nastrojil na ni tříhranné kotvice ostrých krotů, kteréž dal po zemi rozházeni. Když se pak nepřátele hnali na jeho voj, vráželi si jejich koně ostré bodce kotvic do noh. I chromli naráz, nebo náhlov a prudkou bolestí poplašení, vzpínali se, z řady vyráželi a jiné, zadnější plášili, takže se šik rozvrátil a všechn houf upadl v zmatky a neporádek.

Casto také klamal Žižka své protivníky tím, že dal koním své jízdy podkovy obráceně přikovati, aby nepřitele zavedl v opačný směr a na nepravou stopu. Nejvíce však se proslavil a sobě pomohl svými vozy, kterými v čas potřeby hradil své selské, většinou pěší vojsko.

Žižka naučil svůj lid vozy ty, válečné i spíšně, pořádat a šikovat, strhovat a těsně srážet kolo na kolo v mocnou hradbu, jak bylo potřeba dle počtu a sily nepřátele nebo dle polohy bojiště, v různých podobách prý a znameních, sedlákům známých, jako v podobě motyky, hrábí, kosy a podobných. Když pak bylo zle, dal, stál-li na vrchu, část pěších vozů naplniti kanením a vrádil je mezi jízdu do předního zástupu, tak aby nebyly od nepřitele zpazorovány. A když nepřátele pod vrchem dole se chystal k útoku, rozestoupila se jízda na Žižkův rozkaz, aby měly vozy, jež byly mezi nimi točeny, volno, a pak těžké ty vozy plně hrubého kamení spuštěny dolů. Jely, jely, kola čím dálé tím prudčeji se točila, vozy drnčely, trásky se, hrnely v divoké sile, až půda se chvěla. Nikdo jim nemohl čelit, nikdo jich zastavit, jely až dojely, až se zřítily s rachotem a vrazily do nepřátského šiku. Drtily, prorazely, kácely, zabíjely, a když i samy se převrhly, děsně hubily i ve svém pádu. A nežli se nepřítel jen vzpamatoval, již poručil Žižka svému lidu hnati útokem, jakož se také stalo u Malešova proti Pražanům I.P. 1424.

Žižka sám jezdil na bílém koni; byl toho času muž již starší, postavy prostřední, ale sporé, ramenatý, kulaté, široké tváře, s klipcem přes levé oko, hnědých, vousů, krátece přistřížených. V čas boje v odění jezdil, maje velitelský palcát v ruce. Jinak nosil kulatou čepici kožešinou lemovanou, spod níž mu spadaly vlasy až ke tmavému klobouku či pláště bez rukávů, pod nímž měl sukni. A na nohou škorně.

Když jel obklopen svými podhejtmani, kráčel před ním kněz, nesa v prostřípi dřevěnou monstranci. Kněz ten byl v komži, jakož všichni Žižkovi kněží je nosili a v ornátech měsí sloužili; nerad měl, že táborskí kněží přisluhovali v obyčejné sukni a ve škorách bez komže. Proto prý jim říkal ševci, a oni zas přezděli jeho kněžím pláteníků.

Mnohých měst a hradů dobyl, ale všude všechnu kořist popřál bratří. Sám si nenechal nic, tolíko prý „pavučiny“, mohutné bochy, kity a slaninu dal naložit na vozy a vozil vše s sebou, aby věcas potřeby měl pro sebe a bratří nutné zásoby.

Alois Jirásek

STARÉ POVĚSTI ČESKÉ

O Žižkovi

„Milostivý králi, je mi líto, srdečně líto, že naši Čechové a věrní vůdcové tak nelítostivě proti glejtu eisařskému nespravedlivě byli upáleni. Kdož by tu mohl vesel být!“

Načež král odpověděl:

„Milý Jene! Zdaliž to můžeme již opravit! Víš-li ty k tomu jakou cestu, oprav to. Myť tobě toho rádi přeje me.“

I vzal prý Žižka krále za slovo, řka, že tak učiní. A také učinil.

Tentokráte byli skoro všichni Pražané jakož i většina národa zaníceni pro učení mistra Jana Husa, a také proto, aby svátost oltářní byla přijímána pod obojí způsobem. Když faráři v pražských kostelích odpírali podávat pod způsobem chleba a vína, tu rytíř Mikuláš z Husi v čele velikých zástupů předstoupil před krále Václava na ulici poblíže kostela sv. Apolináře a prosil ho, aby větší počet kostelů byl odevzdán těm, kteří přijímají pod obojí.

Král se tohoto náramného shluku lekl, Mikuláše z Husince z Prahy vypověděl, novoměstskou radu obsadil novými konsely, Pražanům pak nařídil, aby všecku svou zbraň a zbroj, oštěpy, sudlice, kuše, plechy, lebky a štíty, všecko vše přinesli na den sv. Martina na Vyšehrad a tam aby tu zbraň před králem položili.

Konšelé se tohoto rozkazu náramně ulekli. Bálí se, že by král, kdyby neuoposlechl, krutě se rozhněval. A zbraň i odevzdati a tak své moci umenšiti také nechtěli. Než v té nesnázi Jan Žižka dobré poradil, a to, aby konšelé svolali plnou obec a tu oznámili, že to nařízení není od nich, nýbrž od krále, zároveň aby všem radu dali, až jeden každý se odjede ve svou zbroj a pak až jdou společně v valném houfu k Vyšehradu. Tu pak, až je král uvidí, že jim zajistě neporučí, aby zbroj svýl kávali a zbraň pomítili. Tak se také stalo.

Na den sv. Martina šli všichni Pražané v plné zbroji na Vyšehrad, a Jan Žižka, sám také rytířsky ozbrojen, vedl je jakož jejich polní vůdce. Když všichni stáli pod praporci ve svém odění, ve zbrani na nádvoří, až se od jejich řad a šíku na slunci blýskalo, a král všechn užaslý a zneponoký se na ně z okna hleděl, pobídli konšelé Trocnovského:

„Bratře, mluv!“

A on, vystoupiv z šiku před krále, mluvil:

Nejprve dolů na jih české země. Hle, v těch stranách tichý kout, osamělý. Trocnovský dvůr u malé vísce! Kolem luka, pole, dubový les a černé lesíky, za nimiž v dálí, k západu slunce promodrávají se krumlovské hory.

Stůj a viz ten zemanský, dřevěný dvůr omšelých střech ve stínu stromů. Tu strávil mladý věk svůj největší hrdina a vojevůdce našeho národa.

A tam jeho rodiště!

Za dvorem opodál, za rybníčky, vedle cesta na pokraji lesa, nad volným svahem stával mohutný dub, a pod tím dubem se narodil. V létě, o žnich, když trocnovská zemanka šla dohledat na ženec. Tu spatřil světlo světa její syn Jan, jenž pak byl vůli a duchem silný jako ten dub.

I rostl a dospíval na těle v Trocnovském dvoře a v osamělém jeho okolí. Za jinošských let dán prý do Prachatic, i tehda českého města, do škol, do těch škol, do kterých také chodil z Husince chudý syn Jan. Ten denně tam chodil podél Blanice řeky a často, unaven, odpocíval na jejím břehu na skalnatém balvanu, jež tu viděti podnes.

Když Jan, řečený Žižka, dospěl do mužského věku, podělil Trocnovský dvůr po svém otci. Dlouho tu však v poklidu nežil. Dostal se do sporů s Jindřichem z Rožemberka, přemocným vladarem a pámem v těch jižních končinách země, jenž i samému králi brannou mocí se opřel. Ten pán z Rožemberka nedbal hrubě práv svých zemanských sousedů, a tak se stalo, že mladý vladyska trocnovský, dbalý své cti a své nezávislosti, chopil se zbraně a stal se odpovědným nepřítelem krumlovského pána i budějovických Němců, s nimiž měl také spor.

Boj byl nerovný. Nezámožný zeman nebyl s to, aby přemohl mocněho pána a bohaté královské město. Mstil se, jak mohl, a když mu v tom zápase vypadly dvůr, a zničili všechn majetek, utekl se do lesů a bojoval nerovný boj dál, až se ho přátelé ujali a za něj se u krále přimluvili.

A tak milostí krále Václava IV. dosdal se I.P. 1449 do Prahy ke dvoru a tuto dvořil. Stal se komorníkem královny Žofie. Po nějakém čase vydal se odtud do Polska, sloužil vojensky Polákům proti řádu německých rytířů. Dnes 15. července I.P. 1410 bojoval s mohutními Čechy a Moravany v polském vojstvu u Tannenberka, kde němečtí rytíři byli ukrutně na hlavu poraženi.

Z bloku D vyšla najstaršia obyvateľka domu, sedemdesiatosemročná starenka Služanová. Staroba a pohnutý život je už vryli vrásky do tváre, oči jej vybledli, ale aj tak sa dalo súdiť, že v mladých rokoch bývala peknou ženou, úzkostlivo dbajúcou na vystúpanie i zovnájšok. Nohy i oči jej už dobre neslúžili, roky si brali pomaly, ale iste svoje, ale ona sa tomu bránila, vrvievala, proti starnutiu je najlepším liekom práca, to by tak bolo, aby sa mu človek poddal.

Obyvatelia ulice ju vídali, ako ráno už o šiestej cupkala po mlieko do samoobsluhy a potom dakedy aj tri štyri razy zašla do obchodu, aby všetko vládala domov podonášať. Rada sa porozprávala so ženami, mala rada ludí, najmä deti. Vše sa zarozprávala i dlhšie a vtedy sa len chytilla za hlavu: „Ježišmária, môj starý bude chcieť obed a ja som ešte tu...“

Drobnejšími, pomalými krôčkami cupkala domov, mysliac si, že sa veľmi ponáhla. Kým došla pred dom, bola zadýchčaná a na každom poschode musela oddychovať, darmo, už to nejde tak ako pred rokmi, keď vybeholi na tretie poschodie jedným dúškom.

Vtedy, ešte pred rokmi, to malo svoj zmysel, muž ešte žil a vnuč Ernest, ktorého vychovala od malička a na návrat ktorého sa toľko tešila, pomaly končil vojenčinu.

Dva týždne pred príchodom ju prekvapil listom: „Stará mama, predstav si, našiel som si dievča, pekné dievča, má uhladené spôsoby a vystúpanie, ako ty, stará mama ako ty...“

Tak trocha jej to lahodilo, vždy mala radá ľudí slušných a taktných, ale nebola tomu rada a s napäťom očakávala ďalší vývoj. Tak sa tešili so starým, že keď sa vráti, bude začas mládenčí a im dvom bude veselie. No ešte skôr, než snubnicu doviedol, napísal v druhom liste: „Stará mama, nehnevaj sa, stalo sa nám, čo sa nemalo stať, ale dievča je to zlaté, až ho uvidíš, budeš veľmi spokojná...“

Ranil ju na najcitolivejšom mieste a vôbec si to neuvedomoval.

Potom prišiel s nou, bol to naozaj pekné dievča, páčila sa jej, ale keď bola s ním sama, vyhrkli jej odrazu slzy:

— Tak som ti kládla na srdee, aby si sa slušne držal...

Plakala srdcervúco, veľmi si na ňom zakladala, cítil to, nuž utešoval ju, ako vedel, bozkával jej vráskavé ruky i líca, pokým sa s tým nezmiernila a neodpustila mu.

Starý otec ležal fažko chorý, a hoci zle počul a hovoril málo, jednako vedel, čo sa stalo. Bolelo ho to a ešte viac potom zatrpkol, keď Ernest oznamil, že svadba bude u jej rodičov a on tam ostane.

— To máš za svoju starostlivosť, — vyčítal starence. — Vychovala si ho pre druhých, my sme pre neho už nič, prednejší sú mu jej rodičia, bude robif vo fabrike elektrikára a po fajrone kopaf a polievať záhradu. On, mestský chlapec, čo nevidel nikdy rý, ani nevie, ako mrkva rastie... Prečo nechce u nás bývať? Sme len dva, máme slušný byt...

Potom bola svadba. Stará mama s matkou, ktorá sa vydala druhý raz a býva s mužom a deťmi v strede mesta, prišli naložené ako včeličky, ochutnali kuraciu polievku, bravčové pečené, klobásky, smrkli trochu domoviny a brali sa.

O krátky čas starý otec zomrel, chudáčisko, do sedemdesiatky robil ako závozník, robota ho strhala, nohy skaličila, plúca vypovedali službu. Robil len kvôli nemu, aby mu našetril čo najviac peňaží. A on namiesto toho, aby sa im, nevládnym, odvŕačil, odišiel na prístupy za sto chotárov.

Ale na pohreb starého oca prišiel. Sám, lebo Emilka, jeho žena, ležala v nemocnici po operácii slepého čreva. Prišiel akýsi zničený a starej mame sa zdalo, že z neho polovicu ubudlo.

— Ernuško, čo sa to s tebou robí...?

— Nič, stará mama, to vieš, smútok, Aj ty zle vyzeráš...

Stará mama však vedela ešte stále logicky uvažovať a o mesiac poslala za ním jeho mamu, nech pozrie, čo robí a či nehladuje.

Nevesta bola z nepredvídaného príchodu svokry mierne prekvapená, a keď matka uvidela syna, zalomila rukami a vyhrkli jej slzy. Nevesta si myslala, že sú to slzy radosti, no vzápäť ju poriadne zmiala.

— Stvorička zlatá, akôže ho to chováš, ved' je už z neho len košť a koža!

— Ale mama, to sa ti len zdá, — zachraňoval Ernest situáciu, azda nechce, aby som vyzeral ako statkár...?

Emilka len očervenela a ohriala mu kyslú zemiakovú omáčku, čo ostala od cbeda. No akosi málo jej ostalo. Či chce, či nechce, musí mu upražiť ešte aspoň zo dve vajcia a odkrojiť krajec chleba, aby mama nemohla povedať, že hladuje.

— Zarábāš slušne? — spýtala sa mama akoby mimochodom...

— Okolo dvoch tície štyrišto čistého... Keď robím cez čas, aj do troch...

Emilka ich prerušila:

— Mamka odkázali, aby si im priesiel pomôcť okopávať zemiaky...

— Viem, viem, už ráno sme sa dohovorili. Mama, poď sa pozrieť do našej záhrady, uvidíš, akú máme krásnu zeleninu a stromy. Ukažem ti aj naše prasa, sliepy, husi, kačice...

Mama pohmkávala, nechápalá, ako sa môže syn tak nasilu nadchýnať a myslief si, že to ona nevidí.

— To je tá vaša záhrada? — zastala pred vrátkami.

— Ano, tam vzadu je svokra s najmladšou švagrínou. Okopávajú zemiačky. Je tu temer hektár pôdy, výše sto stromov, ríbezle, jahody... všetko. Len ľudí je málo...

— Preto musíš pomáhať, však...?

— Ano, hrubú prácu musím ja urobiť.

— A svokor...?

— Ten... — Ernest zaváhal.

— Co sa rozhodol?

— Nie, zavreli ho... prišli mu na nejaké manko v obchode... Ale mama, prosím ťa, o tom ani slova. Svokra by mi to do smrti nezabudla.

— A prosím ťa, čo ste si z toho krásneho platu nadobudli... Za pol ľudrua roka...

— No žijeme... v rodine treba vždy niečo prikúpiť.

— Viem, viem, — ravela mať, ale videl, že jej je do plácu.

O dva mesiace ho prišla pozrieť znova, a keď videla, že vyzerá ešte biednejšie ako predtým, otázku jeho ďalšej budúcnosti postavila svokruši jednoznačne: Nehnevaj sa, ale ako matka nemôžem dovoliť, aby môj syn u vás býval. Využívate ho, ako sa len dá, a nevidíte, že chlapec ide dolu vodou. Devätnásť kíl schudol, a ak už nemá tuberkulózu, budem veľmi šťastná...

A Ernestovi a neveste:

— Pobalte svoje veci a pôjdete so mnou!

Svokra obledla ako stena, ale Ernest už dávno túžil dostať sa odťať, mamu by bol v tej chvíli najradšej vyobjímal.

— Ideme, Emilka, chystaj sa!

Nevesta sa musela v rozhodujúcej chvíli postaviť na stranu Ernesta. Zatvrdil sa, že u svokry neostane ani za svet, že za peniaze, ktoré jej odovzdával, môžu žiť spokojne aj sami v meste. Keď sa nechela rozvíť, musela ísť s ním.

Stará mama ich už očakávala s rozjasaným úsmevom, život nadobudol pre ňu nový zmysel, bude im varif, vraf, vnúčika opatrosť.

Nejaký čas bolo ticho, všetko išlo v najlepšej zhode, ľadli pracovali, stará mama varila pre všetkých, prala, starala sa o vnuka, čistila byt, viedla celú domácnosť. Bolo to nad jej sily, ale robila to rada, videla, že ju niekto potrebuje a to ju robilo šťastnou. Na výživu rodiny dávala celý svoj dôchodok, z úspor platila nájomné, plyn. No dlho s tým nevystačila.

Po troch mesiacoch sa prihovorila Ernestovi a jeho žene:

— Neviem, čo budem variť, už nemám peniaze na nákup...

Vyrieckla to skoro až prosebne, no nevesta to pochopila ako výčitku, že sa nedomysleli dať jej niekoľko korún na stravu.

— Erno, daj niečo! — nedokázala nevesta ovládnus svoj hlas a v očiach sa jej zablyskli plamienky nenavisti.

Stará mama to zbadala, bolo jej do plácu, že ju zle pochopila a ešte viac z toho, že sa Ernest ukázal chlapom, ktorý je pod papučou. — Mali by sme niečo dať, čo povieš, Emilka, koľko dáme, stará mama nás chová, opakuje nám aj syna... Za to sa plati...

— Však to nám poskytovala aj moja mama...

— Ano, ale... Ernest chcel povedať, že za túto svokrinu ochotu platil každý mesiac celou svojou výplatou, ale Emilia to nechcela počuť, odbehla radšej do izby, kde sa rozmrakal malý Ernest.

— Dáme niečo, stará mama, povedal Ernest, — len sa poradíme...

Týždeň sa radili, celý týždeň sa užívali do svojej izby, tiečko si niečo šepkali, vyhýbali sa jej. Stará mama cítila, že sa tu utvorilo niečo nezdravé, akýsi prúd, ktorý ich oddeľil na dva brehy a ona stojí na tom druhom. Ešte sice nie celkom odhodená, ale ani už nie taká, ako na začiatku, keď sem prišli. To ju ničilo a ubíjalo.

Po týždni Ernest vyvalil na stôl tri stovky, to na byt aj za opateru malého Ernesta.

A odvtedy, ako povedala, začala ju nevesta nanávidieť. Nenávidela jej zaužívaný domáci poriadok, mala dojem, že má panské móresy, že je akýmsi otrokom bytu, samá čistota, poriadok pri varení, vo všetkom a čokoľvek robili, čo bolo okolo nich, bolo poznávané ňou, jej vôleou, návykmi a povahou.

Stará mama bola z toho nešťastná. Toľko sa stará o nich a nezaslúži si od nej pekné slovo?

Po dva razy si s ňou pohovorila, usilovala sa jej vysvetliť, že im nechce, zle, ale o niekoľko dní ju Ernest s nevestou prekvapil, že sí budú sami variť, sami prať, vraj je to veľa na ňu a malého Ernestka že dajú do jasli.

Vtedy sa stará mama rozplakala. Plakala celú noc, oka nezažmúrila, a keď ráno Ernest nakukol do jej izby, či azda neumrela, s námahou a bôľne vydýchla:

— Ernuško, toto som si zaslúžila? Povedz, čo zle robím, chceťe, aby som...

Nevydržal, odišiel za ženou. Zrejme sa v ňom niečo pohlo, lebo o krátky čas počula prvý raz, ako sa mladí vedia — a pre ňu. Nevesta mu duplikuje, že ona, stará, vyzývala hriechy, že nebude tančovať podľa jej reguly. No on dôvodí: „Pozri sa, kym opatrolovala Ernestka stará mama, bol zdravý ako buk, teraz nevychodi z choroby. Vtedy sme prišli na hotové, všetko nám pořibila.

— Aký si odrazu ohľaduplný...

— Stará mama si zaslúží viac ohľaduplnosti.

V Emiliných očiach zasvetilo čosi divokého, neprirozeného.

— Mne tu rozprávaš o ohľaduplosti, ale sám si nebral na ňu ohľad...

— Ja...

— Ano, ty! Pamätáš sa, bol si vtedy ešte vojakom, chcel si so mnou stráviť dovolenkou v Tatrách, a keďže si nemal peniaze, napísal si svojej milovanej starej mame, aby ti poslala chytrú tritisic korún, že si havaroval s vojenským autom a keď škodu nena-

hradiš, musíš ísť do chladku. Stará mama chytrou poslala a ſti sme pekne do Tatier. Taký si bol ohľaduplný, že ſi jej zabudol aj poďakovat...

Ernestovi navrili žíly na čele, no zmohol sa len na dve slová:

— Luhárka, fuji!

Vybehol na chodbu, tresol dvermi a ponáhal sa do práce. Nie, to jej nezabudne. Mala sa s ním vtedy ako princezná, všetko jej platil, dary počípal aj jej rodičom a teraz ho postavila do takého svetla, akoby bol vydríuchom, luhárom, podliakom najhrubšieho zrna. Čo si pomyslí stará mama? Počula to, musela to počuť. Kríčala, aby to celý dom počul, takú hanbu ešte nezaží a najhoršie, že mu ju urobila vlastná žena.

Stará mama to naozaj počula, najprv v nej zaseklo dych, no potom akoby dostala nejakú injekciu, vstala, obliekla sa a zašla za nevestou.

— Je to pravda, čo si hovorila?

Stála ako kamenná socha, bledá, oči sa jej zapichli do Emiliných, ktorá očervenela a akoby najprv stratila všetku rozvahu, rozum i reč.

— To som si len vymyslela... Chcela som ho raníť na najcitolivejšom mieste.

Stará mama vycítila, že nehovorí pravdu, poznala ju už tak dobre, že vedela presne ustáliť, kedy hovorí pravdu, a to ju ranilo ešte viac. Vzala náklpnú tašku a odišla do obchodu. Kríčala so sľzami v očiach, dorážaná, žiadostivá niekomu sa požalovať.

Ernest prišiel domov neskôr a záten čas, čo nebol doma, Emilia rozmyšľala, ako si ho udobri a pritiaňovala na svoju stranu. Podarilo sa jej to až potom, keď mu oznamila, že ak bude starú mamu zastávať, zoberie sa domov aj so synom a nechá ho tak, nech si robí, čo chce. S tým nemohol súhlasiť, a preto sa do vecí viac nemešať. Došlo to tak daleko, že sa so starou mamou už vôbec nerozprávali, dávali jú najavo, že by boli najradšej, keď nekam odišla.

Na Silvestra sa pokorila stará mama prvý raz:

— Zubudníme na to, čo bolo, nemôžem takto žiť...

jurgovské dievčatá

Je ich v Jurgove hodne, jedno krajsie ako druhé. Zdravé, opálené, pracovité, s vrodeným nadaním pre spev, hudbu, tanec. Od kedy v Miestnej skupine KSCaS vznikol folklórny súbor, nikdy nebolo nádze o dobré spevácky či tanecnice. Ich zvučné, melodické spevy a rezke tance spolu s pôsobivým programom novobel'ských a doneďdavná aj krempaských ochotníkov, s ktorími vystupovali v spojenom súbore spišského obvodu našej Spoločnosti, očarili už tisice divákov tak z krajanských stredísk, ako aj mimo nich.

Všetky členky súboru samozrejme pracujú, buďto na gázovstvach rodicov alebo v rôznych podnikoch v Novom Targu či v susednej Bukowine a inde. Na vidieku je stále dosť práce a tak by sa zdalo, že im už neostáva veľa voľného času. A jednako vedia si ho nájsť a využijú aj aktívnu spoločenskú činnosť. Ochotne pôsobia v našom krajanskom kultúrnom hnutí. Čo v živej pamäti máme ich obetavú prácu na vytvorenie pred nie-

koľkými rokmi jurgovskej klubovne MS KSCaS. Pritom využijú aj aktívnu činnosť vo Zväze socialistickej vidieckej mládeže, ktorého predsedkyňou je práve naša krajanka Anka Mačičáková. Žúčastňujú sa rôznych besied, stretnutí a iných podujatí.

Co súdja o krajanskej práci, ochotnickej činnosti, po čom tužia, aké majú záujmy a záhuby?

— Rada učinkujem v súbore, — hovorí, — ANKA MAČÍČÁKOVÁ, — zaujíma ma totiž folklór, spev, hudba a vôlej lúdové umenie. Lenže keď chceme dosiahnuť dobrú úroveň, musíme systematicky nacvičovať — nie len cez zimu, ale po celý rok. Mali by sme však nielen nacvičovať, ale aj obohacovať nás program. Veď je ešte u nás a snáď aj v iných obciach toľko pekných starých pesničiek, ktoré by sa mohlo zaradiť do repertoáru nášho súboru... — Pravdaže, — prerusuje MÁRIA GOMBOŠOVÁ, — treba ich len sústavne zbierať, spracovávať a

postupne nacvičovať v súbore. O to by sa mala snažiť naša Spoločnosť, o to by mal dbať aj kultúrny inštruktor. Chceme predsa tvoriť dobrý súbor, máme k tomu všetky predpoklady... — Žiaľ, naposlasy sme málo cvičili, — pokračuje jej menovkyňa, taktiež MÁRIA GOMBOŠOVÁ, — a to znechucuje. Ja osobne mám pocit, že naša práca je tak trochu bezúčelná, lebo príliš málo vystupujeme pred verejnoscou. Ovšem, treba robiť sústavne skúšky, ale aj sústavne vystupovať medzi krajanmi a inde. A práve tu, v organizačnom zabezpečení týchto vystúpení, by nám mal pomôcť tak Ústredný výbor ako aj Kultúrno-organizačný výbor KSCaS na Spiši.

— Máme peknú klubovnu, — hovorí MARTA GOMBOŠOVÁ, dcéra Ludového umeleca Andreja Gomboša, — ale nie je riadne využitá, lebo pre limitovanie spotreby energie je prakticky stále nevykurená. Ešte dobré, že sa už blíži jar a kúrenie nebude potrebné. Musí sa to pred budúcou zimou vyriešiť... — Zišlo by sa aj viacej kníh v klubovni, — dodáva ostýchavo jej sestra HELENA, — lebo väčšinu sme už poprečítavali... — Áno, to je pravda, — prisvedčuje vedúca klubovne Anka Mačičáková, — čitateľstvo sa u nás pekne rozvíja. Je veľa záujemcov o knihy tak medzi staršími krajanmi, ako aj medzi mládežou... Keby sa nám tak ešte podarilo dostať ten-

to rok na zájazd na Slovensko, — vzdycha mladučká VLASTA VOJTA-SOVÁ, — a úspešne vystúpiť na Detve či vo Východnej...

Tefko stručný reportérsky záznam z krátkej besedy s niekoľkými členkami folklórneho súboru MS KSCaS v Jurgove. Je skutočne potešiteľný ich seriózny postoj k ochotníckej práci a vobec k celej krajanskej kultúrnej pôsobnosti. Takto súdia, hádam, aj ostatné členky súboru, ktoré sa beseďu nemohli zúčastiť. Je to postoj rozumnej, ambicioznej mládeže, na ktorú sa môžeme v našej Spoločnosti vždy spôsobiť.

Jurgovské dievčatá, ako všetci mladí ľudia, majú pochopiteľne aj svoje vlastné problémy, s ktorými sa denodenne stýkajú. Vedia byť väzne a vescle a život berú taký aký je. Rady pestujú turistiku, niektoré sú významnejšie. Všetky by chceli cestovať, poznať svet, nových ľudí, krajiny. No a neboli by to dievčatá, čo by sa nechceli vyslať... hocí, — ako niektoré zdôrazňovali, — snáď trochu neskôr, vraj ešte majú čas. Želáme im veľa šťastia a úspechov. (Ako si mladé účastníčky jurgovskej besedy iste všimli, záber z tohto stretnutia bol uverejnený v minulem čísle Života — pozn. aut.).

JAN ŠPERNOVÁ

PROTIKLADY SA PRIŤAHUJÚ

Dosť často sa môžeme stretnúť s úplne odlišnými partnermi: ona — intelektuálka, chladná, rozumná, zdržanlivá, a on — dobrosrdečný silák, hlučný, zhovorčív. Alebo veselé, trochu lenivé žieňa, s prehnánym záujmom o módu, má presného, seriózneho a pracovitého partnera, buď vysoký chlapec má drobučkú krehkú dievčinu... O takýchto dvojiciach ľudia neraz hovoria, že protiklady sa príťahujú, najmä keď zistia, že medzi nimi vládne skutočný súlad.

Zase na druhej strane sú aj také dvojice, ktoré sa ponášajú na seba skoro ako súrodenci. Majú vždy rovnaký, názor rovnako sa vyjadrujú, chutí im to isté jedlo, majú rovnaké záujmy. Slovom, sú podobní ako vajce vajec.

Ktorá dvojica má vlastne lepsi predpoklad trvalého zväzku?

Na prvý pohľad to majú dva rovnaké typy ľahšie: rozumnejú si bez dlhých diskusií, majú rovnaké vzory, vzdelanie, niet nedorozumenie, že jeden chce to, druhý zas ono... Avšak priprí súlade hrozí tu isté riziko: po čase sa môže prejavíť nuda, lebo ich život prebieha príliš jednotvárne. Okrem toho rovnaké páry sa zhodujú nielen v pozitívnych vlastnostiach, ale majú aj tie isté chuby. Vlastné nedostatky sa fažko znáša, a keď sa ich vidi aj u partnera, pocituje sa ich dvojnásobne negatívne. A tak sa začína podráždenosť a roztržky.

Prečo sa teda príťahujú úplne odlišní ľudia? Totiž každý si instinktívne hľadá pre seba vhodný doplnok, chce poznáť neznáme, nové. Čo chýba jednému, azda ten druhý má už priveľa. Napr. temperamentný muž strhe so sebou fažkopádnejšiu ženu, odvážny dá rozlet zdržanlivejšej. A naopak, tichší partner pôsobí ako tlmič pre nervóznu ženu. Zväzok odlišných povahových typov si žiada priemernú dávku znášanlivosti, citlivosti a schopnosti vziať sa do myslenia a konania toho druhého. V nijakom inom zväzku partneri nepotrebuju toľko voľnosti, ako práve v tomto.

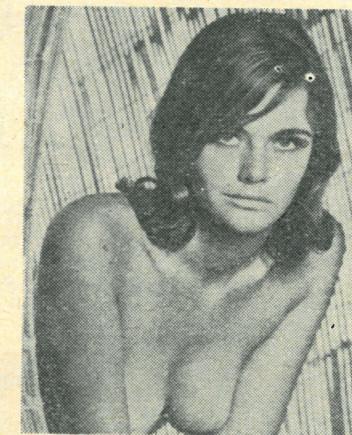
Čo je teda lepšie? Aj jeden aj druhý typ partnerstva môže byť dobrý, ak sa partneri vedia vyhnúť alebo rozumne riešiť fažkosti, ktoré sa bežne vyskytnú.

ZÁVOJ A SLZY

City majú k slzám veľmi blízko, najmä u žien. Stačí hlbšie vzrušenie, a už sa na tvárich zjavujú veľmi často — závisle od situácie — buďto slzy radosti, alebo smútku či zúfalstva. Slzy sprevádzali svadobné obrady už od najdávnejších čias, ba ešte aj dnes ich môžeme zbadáť na tvári nejednej mladuchy. Má to svoj pôvod v dávnom zvyku, keď sa k nevitanému manželstvu presvedčovalo palicou, a snáď aj vo zvyku unášania dievčat. Aj keď sa takéto únosy dievčatám najčastejšie páčili, predsa len patrilo uka-

zovať nájavo strach a hrôzu, no a plakaf.

Niekterí psychológovia tvrdia, že mladuchine slzy majú znamenáť trebars takúto reflexiu: Nie som taká naivná a dobre viem, že manželstvo to nie je žiadnen raj...

Tentoraz z fotografického výberu ARC

DOKONČENIE ZO STR. 1

podarí k nemu bližšie dostať, naisto si už s ním poradíte."

Kuboň a jeho kamaráti dobre vedeli, čo značia tie slová a aká je kráľova žiadosť. A veru si ľahko domysleli, že to nebude taká robota, ako lúku skosiť, alebo v hore zopár stromov zoťať. Akoby aj nie, veď pri nej možno aj o hlavu prísť. Ale predsa len prisľúbili, že naisto urobia, čo budú môcť.

I dali potom všetci hlavy dokopy, aby využúť, ako by mohli najlepšie vyplniť kráľovu žiadosť. Tu sa zrazu strhol veľký vietor a tak dul po poli, ani čo by chcel všetko rozmetať. A fúkal rovno ta, kde sa turecké vojská usídli.

Turci v tej chvíli už iba na to mysleli, kedy dosťanú rozkaz, aby udreli na Viedeň. Takí boli netrpezliví. A veliteľ naozaj nečakal, ale rozkázal, aby sa pohli. Keď Kuboň zbadal, že sa Turci už hýbu, krv v nôm stuhla a zvolal:

„Keď idú tí diabli, pojďme aj my!“ Potom ešte celkom pokojne dodal: „Teraz už iba to robte, čo pri mne vidíte!“ A Kuboň veru vedel, ako sa obraciať, i ako sa čo najbližšie dostať k Turkom. Kráľovi tak predtým radil, aby sa jeho vojsko k Turkom vtedy rozbehlo, keď bude hlavný turecký stan horieť. A kráľ prisľúbil, že tak urobí.

Len čo sa vetrisko znova rozdrolo, Kuboň si všimol, ako chýta suché snopy a vlečie ich po poli. I priskočil zaraz k jednému, pritisol k nemu a potom ho potláčal napred. I ostatní kamaráti tak urobili. Skryli sa za snopy a pomaličky krok za krokom sa hýbali proti Turkom. A tým ani len na um neprišlo myšľieť si, že by sa daktó opovážil takú vec urobiť.

ako bojoval Kuboň proti Turkom

I tak sa čochvíľa Kuboň aj s kamaráti priblížil až k samému tureckému veliteľovi. Bolo to práve vtedy, keď sa den chýnil ku koncu. A sotva Kuboň zazrel hlavný stan, naskutku skočil na rovné nohy, zapáil faktu, čo niesol v hrsti a zakričal na ostatných:

„Kamaráti, za mnou!“ Tí pravdaže nerozmýšľali, ale hybaj chytrou za Kuboňom. Najprv si však museli z cesty stráže odpratať. Keď totiž vykonali, s tureckým veliteľom si už ľahšie poradili. Lenže dľho mu už dýchať nedali. Potom sa chytrou preobliekli do tureckých šiat, čo po strážach ostali, a začali z celého hrdla kričať, ani čo by sa boli strašne cohoci zlakli. Vtedy nastal okolo nich veľký zmňaťok, lebo tureckí vojaci zbadali, že im chýba veliteľ. I raz nevedeli, čo by mali napočítre urobiť.

Len kráľ Sobieski si bol načistom, kde teraz udržieť. A veru aj tak vykonal. Vŕhol sa s celým vojskom na Turkov ešte prv, ako sa tí mohli poradiť, kto bude ich veliteľ. Nuž nečudo, že Turci v ten deň bitku prehrali. Lenže Sobieski a jeho vojská sa ani na druhý deň nedali oddychovať. Od rána začal tak Turkov hnať, že tie niesu a nie sa zastaví. Po celej ceste iba dych lapali, čo museli tak utekať, aby ich do jedného nepobili. Starí ľudia tak vravievali, že sa Turci iba pri Belehrade zastavili. Ba, že ich Sobieski až do Veče zahnal. Kráľ si vtedy pravdaže vydýhol a povedal:

„Dobre sme bojovali... Koniec tureckému panstvu!“

A naozaj tak bolo. Sobieskeho vojská Turkom v bitke pri Viedni tak krv zo žil pustili, že jej nikdy viac toľko nenabrali, aby sa ešte postavili na nohy.

Ako tak Sobieskeho vojská hnali Turkov preč od Viednie, Turci nevládali ani len bohatstvo odvázať, čo kde-kde narabovali. Vraj zlatu po ceste trafil. Nuž ho za nimi vojaci zberali a ukladali na vozy. A keď ho odovzdali do rúk Sobieskemu, bolo toho zlata rovných dvanásť vozov. Kráľ potom tým zlatom odmenoval najudatejnejších bojovníkov. A ten koho prvého takto odmenil, nebol nik iný, ako Kuboň a jeho kamaráti. Tým kázal

oddeliť celý voz zlata, že by ho sami pre seba zúžitkovali. A ešte dodal pri tom:

„Zaslúžili ste si túto odmenu. V najľažej chvíli ste mi zo všetkých vojakov najviac pomohli.“

Kuboň a jeho spoločníci, čo sa vtedy dali dovedna, aby kráľovi pomáhali, vracači sa z bojiska domov s veľkým bohatstvom. Ako by aj nie, keď viezli vozisko so zlatom. Najprv ani nevedeli, čo by mali s ním robiť, ale potom im prišlo na um, že by mali za to zlato dačať kúpiť.

„Nemôžeme prísť domov s prázdnymi rukami“, tak si povedali. I kupovali prítom, čo vedeli. Kuboň dlho rozmyšľal, čo by bol treba kúpiť. Nakoniec sa tak rozhodol, že kúpi veľký zvon do dediny. V tých časoch každá dedina po tom túžila, aby aspoň jeden jediný mali na veži.

I tak Kuboň okrem zlata dovezol domov zvonisko, aký široko-ďaleko nemali. V dedine sa mu vraj prenáramne zaradovali. Aj zvoniu preč naskutku postavili. Klimovo sa volá to pole, kde ju osadili.

Ten zvon však v Medzibrodí navždy neostal. Neskoršie ho previezli na Kňažiu, lebo richtári z troch dedín sa tak dohodli:

„Ten zvon je taký mocný, že môže zvoníť viacerým dedinám. Nuž nech zvoní Kňažej, Bzinám i Medzibrodnu naraz!“ Preto ho potom na Kňažiu prenesli. A zvonili na ňom dlho, až do vojny. Potom ho museli na rozkaz zvesiť a odviezť na gule do kanónov tak, ako aj iné veľké zvony. Veľmi lúto bolo každému a viacerí za ním plakali. A keď ho už odvážali, ktorí iba toľko povedal:

„Tak pochodil, ako človek. Z vojny prišiel a na vojnu sa aj vrátil.“

Lenže Kuboň nielen zvon, ale ešte aj všelijaké iné veci pokúpil, na čo ľudia už zabudli. Iba to ešte pamäťajú, že od oravských páнов na zámku zjednal celú roľu zeme. A bol jej toľko, ako malo vtedy viac gázov dovedna. Nuž vraj na tej roli gazdoval až do samej smrti. Volala sa Kuboňova roľa, no a veru ešte aj dodnes tak volajú to pole. Jeho meno ostalo...

ANTON HABOVŠTIAK

ČI VIEŠ...

Či vieš ešte, ako sme raz
v jasný večer spolu stáli
a ku hviezdam trbliatavým
v dumách tichých pozerali

Jak sme striehli obidvaja,
až by spadla hvieza dolu,
bo sme oba, poverčivo,
niečo žiadat mali vôleu.

Dobrobyt ty nášho ľudu
chcel si si vraj žiadať skryte
a ja — ach, mnou zachvievali
túzby divné, neurčité...

„Blaho to vraj v hviezdoch žiari,
dumala som rozochvelá;
„keby, ach, tá hviezda jasná
dolu ku mne zletieť chcela!“

Tu sme oba k nebu zreli
naladení milým klamom:
staby hviezda padajúca
mala nám byť talizmanom.

V tom sa stretli zraky naše
divnou mocou upútané —;
a za ten čas tichým letom
padla hvieza z nebies báne.

Kým sa stretli zraky naše,
zhásol hviezdy plápol skvelý,
vyslovil však svoje túzby
aby sme my zapomneli.

Však mne predsa splnila sa
blúznivá tá túzba kási,
odvtedy to v srdci mojom
staby plno hviezdnnej krásy.

LUDMILA PODJAVORINSKÁ

(Vlastným menom **Ludmila Rizerová**, významná slovenská básnička a spisovateľka, národná umelkyňa, autorka literárnej tvorby pre mládež a deti. Narodená 26.4.1872, umrela 3.3.1951).

V PŘÍRODĚ

Vyběhla bříza běličká
jak ze stáda ta kozička,
vyběhla z lesa na pokraj,
že prý už táhne jara báj.

Vyběhla jako panenka,
tak hebká a tak do tenka,
že až to lesem projelo,
a vše se touhou zachvělo.

A táhne šumem jara báj,
vzduch jak na housle, na šalmaj,
vzduch samá vůně, samý květ,
a mladý úsměv celý svět.

Hned každý strom zelený šat
jme svátečně se oblíkat,
a každá haluz, každá snět
chce novou řeči rozprávět.

A jak by k hodům zavolal,
přilítli hosté z blíz i dál,
a za den za dva širý kraj
a celý svět byl jara báj.

VITĚZSLAV HALEK

(Český básník, vůdce osobnost kulturního dění, nar. 5.IV.1835, zem. 8.X.1874)

slovník Života

(32)

POESKY

Blačať się	túlať sa
bled-nik	labrynt, (vnút. ucho)
bledny	mylný, chybný
błekit	blankyt
błogi	blahý, blažený
błona	blana
błonica	záškrt
błonie	pláň
błonnik	buničina
błoto	blato
błotnisty	bahnistý
błotnik	blatník
błysk	záblesk
błyskać się	błyskať sa
błyskawica	blesk
bo	lebo, pretože
bochen	bochník
bocian	bocian
boczek	bôčik
bocz-kiem	nebadane,
bocznica	kradmo
bocny	bočná ulica
boczy się	bočný
	hnevati sa

SLOVENSKY

toulat se
labrynt, (vnút. ucho)
mylný, chybný
blankyt
blahý, blažený
blana
záškrt
pláň
buničina
blato
bahnistý
blatník
záblesk
błyskať sa
blesk
lebo, pretože
bochník
bocian
bôčik
nebadane,
kradmo
bočná ulica
bočný
hnevati sa

ČESKY

bodziec
bogacić sie
bogactwo
boginka
bogini
bohater
bohomaz
boisko
bojažn
bojažliwy
bokobrody
boks
bolacz-ka
bolesny
bombowiec
kredyt
borować
borówka
bory-
kač się
bûček
nepozorované,
kradmo
boční ulice
boční
hněvat se

bodziec

popud
obohacovať sa
bohatstvo
nymfa
bohyňa
hrdina
mazanica
ihrisko
strach
bojazlivý
bokombrady
box (šport)
box (miesto)
box (druh kože)
bolesť,
trápenie
bolestivý
bombardér
úver
vŕtať
brusnica
zápasíť
(s osudem)
hák
božský
boso
starší
námorník
lebo, totiž

popud

oboahacovať se
bohatství
nymfa
bohyňe
hrdina
mazanina
hišté
strach
bážlivý
licousy
box, rohování
box (místo)
box (druh kůže)
nesnáz,
bolák
bolestivý
bombardér
úvěr
vrtat
brusinka
zápasit
(s osudem)
hák
božský
boso
starší
námorník
nebof, totiž

Svätovid hľadí na nás

V minulosti sa všade hľadalo poklady a ešte aj dnes existujú odvážlivci, ktorí za týmto účelom prehľadávajú útroby zeme a hlbiny morí. Pôsobia plánovite, využívajú najnovšie technické vymoženosť. Stáva sa tiež, že rolník vyoric hrniec so zlatými, striebornými a medenými mincami, ktoré voľakedy razili vladári. Ale najcennejšie pre nás poklady hľadajú archeológovia. Pritom nie je dôležité, či nájdú v zemi výrobok z cenného kovu, či iba kúsok primitívneho náradia. Z každého predmetu, ktorý sa zachoval podnes, dokážu vyčítať, ako žili naši predkovia. Preto všetky výsledky dosiahnuté archeológmi obhacujú naše historické vedomosti.

Naposledy sa v Poľsku rozšírila správa o objavení na okoli Wolina sochy najdôležitejšieho slovanského božstva Svätovida. A práve to sa stalo podnetom pre napísanie tohto článku o živote Slovanov, ich viere a najmä o kulte tohto božstva.

Počiatky vývinu kultúry a civilizácie na území Poľska, čiže naše pradejiny, siahajú dozadu mnoho storočí pred rokom 960. Tisícročie, ktoré sme oslavovali v rokoch 1960—1966, treba chápať ako okrúhle výročie ukončenia najdôležitejšej etapy formovania poľského štátu. Vtedy vedú spory o mnohé podrobnosti, ale v jednom sa zhodujú — a dokázali to hľavne archeológovia, že praslovania už na sklonku kamennej doby (ok. 2000 rokov p.n.e.) sa nevŕtmi odlišovali od ostatných obyvatelov Európy. Mali styky s rozvinutejšími národmi antického sveta. Tieto skupiny mali rozehrajúci podiel na vývine lužickej kultúry, ktorá už 1300 — 1200 rokov pred našim letopočtom zahrňovala Lužice, Sliezsko a Veľkopoľsko, mala vplyv na severné Pomorsko, značnú časť Mazúrska, pravobrežné územie pri Bugu, severnú časť Moravy a Slovenska, ako aj oblasti siahajúce po strednú Labe. Ľud, ktorý bol nositeľom lužickej kultúry, z ktorého sa potom rozvinul poľský národ, sa zaoberal hlavnou roľníctvom. Poznal štyri druhy pšenice, jačmeň, žito, proso, strukovinové a olejnate rastliny, ako aj pan. Choval dobytok, konie, ovce, kozy, ošípané a psov. Remeselnici sa zaoberali hutníctvom a kováčstvom; dominovali výrobky z medi a bronzu, zjavili sa prvé predmety zo železa. Vyrábali keramiku na vysokej technickej a umeleckej úrovni, maľovanú a zdobenú ornamentami, ako aj iné umelecké predmety. Rozvinuté bolo stavebnictvo, ktoré v celej kráse predstavuje rekonštruovaný Biskupin. Keď sa zoberie do úvahy všetky výsledky tohto obdobia možno povedať, že už pred 2500 rokmi naši predkovia dosiahli dosť vysokú kultúrnu úroveň.

Stáhovanie národov, vpády a s tým súvisiace prenikanie iných foriem kultú-

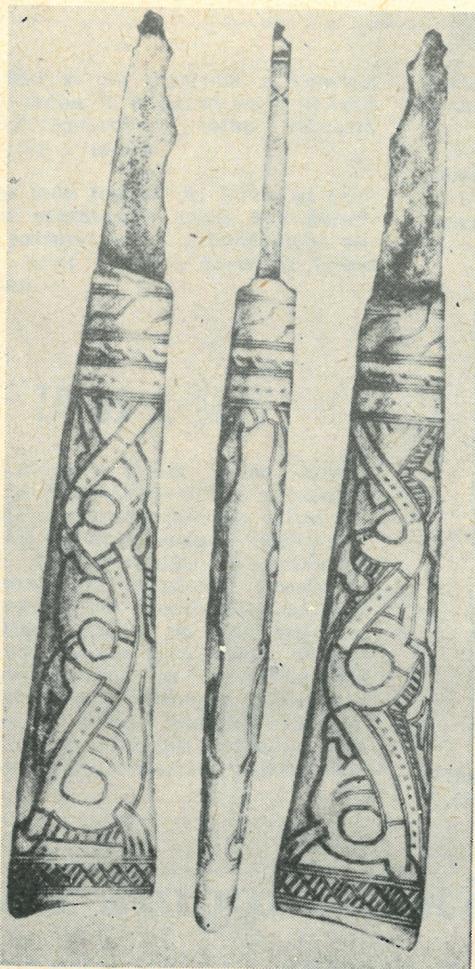

ry, ktoré prebiehalo až po začiatok stredoveku, spôsobili a spôsobujú mnohé ťažkosti bádateľom minulosti. Najmenej vieme o formách náboženského kultu na sklonku pohanskej doby. Najnovšie výskumy dokázali, že rano-poľský ľud popri „svätých hájoch“ mal tiež svoje božstvá a chrámy, čiže rozvinutý kultový systém. Vráime sa k spomínanému Svätovidovi a na príklade Rujančanov ukážme v krátkosti vtedajšie kulty.

Ostrov Rujana, jeden z najväčších ostrovov na Baltickom mori, patrí NDR.

Ako si dnes predstavujeme Svätovida. Pamätník na Wolinskem ostrove.

Vykopávky z 11. storočia. Železný nôž z drevenou rukoväťou.

Merkúr — bronzová soška z 1. stor. n.l. objavená v Kołacinku, Lodžské vojvodstvo.

Tzv. Svätovid (alebo snad náhrobná socha nejakého vladára?). Basreliéf z kostola v Altenkirchen na Rujanskem ostrove z 12. stor.

TERÉZIA VANOVÁ

V náštupe mladej generácie slovenských spisovateľov po renesačnom období osmdesiatych a deväťdesiatych rokov minulého storočia, významné miesto zaujalo meno Terézie Vanovej, spisovateľky, publicistiky a propagátorky ženského hnutia na Slovensku. Popri rozsiahnej literárnej tvorbe bola tiež vydavateľkou prvého časopisu pre slovenské ženy a vedľa Kukučína a Podjavorinskej vytvorila jedno z mála klasických diel slovenskej literatúry pre deti.

Terézia Vanová sa narodila 18. apríla roku 1857 vo Zvolenskej Slatine, v národne uvedomej rodine Samuela Medveckého. Tak ako ostatný slovenský spisovateľkám z jej generácie, nedostalo sa Vanovej vyššieho školského vzdelania. Jej študovanie sa skončilo na ľudovej škole v Slatine a potom na ročnom pobete v dievčenskom inštitúte v Banskej Bystrici, kde patrila medzi najnadanejšie žiačky. Rada čítala od detstva a prvé básničky hlboko ukryté „pred cudzimi očami“ písala si už v dievčenských rokoch. Poznala nemčinu a v Rimavskej Soboti sa učila maďarčinu. Na vývoj Terézie Vanovej mal najväčší vplyv rodný

dom a prostredie, v ktorom vyrastala. Jej otca navštěvovali mnohí slovenskí dejatelia: Francisci, Sládkovič, Škultéty a iní. V jeho dome boli aj mnohí študenti — suplikanti. Na formovanie osobnosti Vanovej priaznivo pôsobil tiež dlhší pobyt u sestry Adelaidy, vdovy po spisovateľovi Jánovi Čajakovovi, ktorá sa druhý raz vydala za Pavla Dobšinského, známeho spisovateľa a zberateľa slovenských ľudových povestí, ktoré potom vydal v zbierke — Prostonárodné slovenské povesti. Tam sa začalo aj Vanovej literárne povedomie, ktoromu zostala verná po celý život. Z prvých básnických pokusov 18-ročnej Terézie Orol uverejnili šesť veršov pod názvom Moje piesne.

V roku 1875 sa vydala za Jána Vansu, farára v spišskej Lomnické pri Podolinci, ktorého poznala v dome rodičov ešte ako študenta, o čom vyzprávala v ľete — Suplikant. V Lomnické žila až do roku 1881. Pre literárnu tvorbu bolo to najmenej prospešné obdobie Vanovej, ktorá prestala vtedy uvierajovať v slovenských časopisoch. Tu hlboko prezila stratu svojho jediného syna Eudovíta a svoje boľavé spomienky naňho uverejnila nemecky písanou prízou a veršom v miestnom časopise Karpathenpost.

Literárne odzíla a v rodnej reči sa znova ozvala, keď sa Vanovci presťahovali v roku 1882 do Rimavskej Pily nedaleko Tisovca. V tomto národne čulom a kulturne živom prostredí, kde pôsobili viačí slovenski národovci a boli činné slo-

venské ochotnícke divadlá a spevokoly. Vanovci prežili tridsať rokov. V Pile sa Vanová plne zapojila do tunajšieho spoločensko-kultúrneho a hospodárskeho hnutia. Zúčastňovala sa mnohých podujatí a jej dom sa stal strediskom národného a kultúrneho života pre široké okolie. V tomto prostredí sa zrodila aj prevažná časť Vanovej literárnej tvorby, ktorou zásobovala po dlhé roky väčšinu vtedajších slovenských časopisov.

Terézia Vanová písala lyrickú poéziu, spoločenské poviedky, tematicky aktuálne novely a romány, humoresky a činohry pre dospelých a deti, ku ktorým o. i. patria: Potopa, Salón speváčky, Môj Jožko a najznamenájsia divadelná hra — Svedomie. Písala historické príbehy, kroniky, biografické črtky a opisovala minulosť svojich najbližších, kde plasticky a dokumentárne zachytia vernosť deja, miesta, postáv a mnohých faktov a problémov. Patrí k nim napríklad próza Zo začínajúcich časov, beletrizovaná biografia autorkinej matky — Terézia Medvecká rodená Lange, Danko a Janko, dobrodružstvá malých hrdinov, Paľko Šuška, ako aj obsiahla práca Vanová — Môj muž. Jej cestopis Pani Georgiadesová na cestách, ktorý vychádzal v Slovenských pohľadoch, hovorí o bezprostredných zážitkoch autorky i cestach na národnopisnú výstavu do Prahy v roku 1895 a je galériou živých postáv slovenskej a českej spoločnosti.

„Reč Vanovej prózy je hladký a bezednicový jazyk tých čias s ustálenými

vyššie božstvo. Spomedzi hlavných božstiev kronikári spomínajú v prvom rade Svätovida (svätý a mocný) ako aj Jarovitu (rezký a mocný) a Trihlava (majúceho tri hlavy). Svätovid, ktorého poznáme, stvárnený iste pod vplyvom kamennej sochy nájdenej v rieke Zbrucz, mal jednu hlavu a na nej štyri tváre; hľadel teda vždy na štyri svetové strany.

Saxo Grammaticus (um. okolo r. 1202), dánsky kronikár, tak popisoval rujanského Svätovida:

„V chráme (v Arkone) stala obrovská socha, veľkosťou prevyšujúca ľudskú postavu, vzbudzujúca obdiv štyrmi hlavami a toľkými krkmi, z ktorých dve sa zdali pozerať v smere pís a dve v smere pliec. Ostatne zrak umiestených spredu či zo zadu hlav, jedna doprava a druhu doľava, zdali sa obracať. Brady boli vyholené, vlasy pristrihnuté tak, že bol viditeľný úmysel umelca predstaviť spôsob, ako Rujančania pestovali svoje hlavy.“

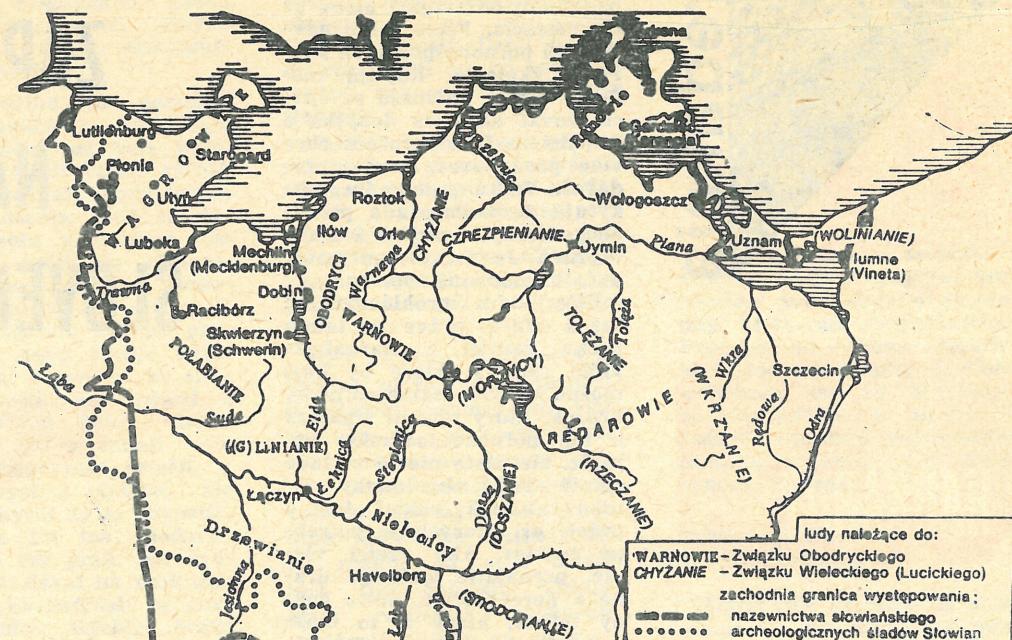
V pravej ruke držal roh, zhotovený z rôznych kovov, ktorý žrec vyznajúci sa v obetiaci každý rok napĺňoval medom, aby zo samotného stavu nápoja mohol usúdiť, aká bude hojnosc budúceho roku. Lavú ruku, opretá na boku, tvorila oblúk. Rúcho siahajúce až po holene, končilo sa na tom mieste, na ktorom — vďaka použitiu rozmanitosti dreva — boli spojené s kolenami tak neviditeľne, že miesto ich spojenia sa dalo zbadať iba po dôkladnom pozorovaní.

Nohy dotýkali pôdy a základy boli skryté v zemi. Nedaleko bolo vidieť uzdu a sedlo božstva a niekoľko iných odznakov božkostí. A obdiv k nim sa zväčšoval pre meč značnej veľkosti, ktorého pošva a rukoväť bili do očí bohatstvom striebra a znamenitej rezbarskej výzdoby.“

Rujanský Svätovid zasobňoval všetky ľudske črtu — obrovskú silu a neobvyklú múdrost. Mal tiež dar predvídania budúcnosti, čo si jeho ctitelia mimoriadne cenili. Bol jedine bohom svojich vyznávateľov. Zobrazovaný v ľudskej podobe (tzv. antropomorfické božstvo), bol bohom smrteľným. Zničenie jeho sochy znamenalo jeho smrť, k čomu došlo v roku 1168. Tieto „ľudske“ črtu božstva neobmedzovali jeho bezohľadné rozkazy v mnohých dôležitých oblastiach vtedajšieho hospodárskeho a spoločenského života. Napríklad pred rozhodnutím o vojne sluhovia rozkladali pred chrámom trojité rad skrižených kopij, vrazených hrotmi do zeme. Po modlitbách knáz priviedol jedného z koní určených Svätovidovi, a keď tento prekročil rady kopij pravou nohou, podnikali plánovaný nápad. Avšak — ako to poctivo naznamenávajú kronikári — keď kôň pred radom iba raz zdvihol lavu nohu, vtedy zanechávali vojnove plány. Teda Svätovid rôzny-

maniili mečom, aby platili daň v prospech svojho chrámu. Viac si vázia najvyššieho knáza ako kráľa. Vojská posielajú tam, kam ukáže osud. Ked zvítazia, znášajú zlato a striebro do klenotnice svojho boha, zasa zvyšok koristi delia medzi seba.“ Táto mienka písaná z hradiska kresťana, ktorého vzťah k pohanom musel byť nepriateľský, obsahuje však fakty, ktoré spolu s radom iných prameňov môžu nám dať obraz kultu ctiteľov Svätovida.

Je známe, že viera v démonov siaha u Slovanov do dávnych čias. Démonom neprispisovali prílišný rozum. Boli to zlomyselné a škodlivé tvory a ich náklonosť sa dalo získať rôznymi zákrokmi a úskokmi. Usudzuje sa, že pod vplyvom prvých stykov s kresťanstvom sa u polabských Slovanov vyvinula viera v naj-

spôsobom slúžil Rujančanom. Keď sa však jeho veštby nesplnili, napr. v prípade vojny, boli voči nemu blahoskloni; uznávali totiž, že aj on, tak ako človek, môže prehŕávať boj s inými božstvami. Hodno poznamenať, že hoci kresťanstvo bojovalo proti vyšším pohanským božstvám ako napr. proti Svätovidovi, jednako mnoho iných pohanských zvykov slovanského obyvatelstva sa v tej alebo innej podobe zachevalo v kresťanských obradoch.

* * *

Archeológovia, ktorí študujú zachované prvky historickej krajinky v uvedených, ako aj iných otázkach, ešte nepovedali posledné slovo. Stále sa zhromažďuje ma-

teriálne pramene o mnohých prejavoch ľudskej činnosti z najdávnejších čias. Keď si uvedomíme, že toto vedecké odvetvie vzniklo iba v 19. storočí a teší sa dnes plnej podpore, možno byť presvedčený, že budeme svedkami stále iných objavov, ktoré obohatia naše vedomosti o našich pradejinách.

M. KAŠKIEWICZ
Foto: CAF a. A.A.

V novembri 1949 počas pozemných prac nedaleko Nižice bola objavená kompletnej kostra mamuta z diluvialnej doby (spred 90 000 rokov). Na snímke mamutí zub veľký ako dve hlavy dospelého človeka.

metaforami i eufemizmami a s neutálom citovom prízvukom” — napiše neskôr literárny kritik v Dejinách slovenskej literatúry. Vo Vansovej prózach cití niekedy smútok za premijajúcim životom, a jej satirický humor ako napríklad v poviedke Sapšanko, či inore Lúbezní hostia alebo v Čerte Prvotina a iných prózach, verne odhaluje malomeštianstvo vtedajšej spoločnosti. V známej čerte Julinkin prvý bal, ktorý vyšiel v Národných novinách s názvom Ako sa zabávali dievčatá pred stoletím a v poviedkach: Nové Šatôčky, Milku dajú na edukáciu a iných, spisovateľka prejavuje hlboký zmysel pre psychický svet dievčat. V početných publikáciách Vansová sa usiluje zmeniť postavenie žien v spoločnosti a vo väčšine hrdinkami jej diel sú ženy prechádzajúce životnimi osudmi. Tak je napríklad v poviedke: Jedlička, Rozsobásení, v novelách: Obete marnomyselnosti, Stará pieseň, Ilenin vydaj a v iných. Najvýraznejšie sa to prejavuje v prvom románe Vansovej Sirota Podhradských, ktorý získal u čitateľov veľký úspech a kladný postoj súdobej kritiky, najmä Vajanského, a v ktorom Vansová sa dotýka mnohých problémov súdobého slovenského života.

Hlavnou hrdinkou románu je krásna a mladá Viola Podhradská, ktoréj otec tragicky zahynul po obvinení z podpáčstva. Na jeho posledné želanie sa Viola dostáva do rodiny otcovho švagra Lazara Vilinského. V bývalom rodičovskom a teraz

otčimovom dome zažíva však veľa zlého od Vilinského ženy, jeho najstaršieho syna Imricha, sesternice Hermíny a zhýralého uja Lepáryho, ktorý ju chcel značiť. Svoju starostlivosťou a dobroutou Viola sice získava niektorých príbuzných, najmä starého Vilinského, ale oni sú predsa slabou oporou. Nakoniec zo všetkých útrap, obvinení, pohánení a úkladov o svoju čest Viola vychádza čistá. Aj Imrich postupne spoznáva, že ľubi iba ju. Zistí sa tiež, že otec Violy neboli podpáčom. K tejto časti tvorby Vansovej patrí aj jej ďalší romantický román Kliatba, v ktorom na pozadí príbehu slovenského vráha žien zo začiatku minulého storočia Feketyho, kreslí Vansová dokumentárne cenný obraz zvykov, rodinného a zvolenského stoličného života. Skutočným zdrojom ľudového podania, jazykového bohatstva je cyklus práz: Z našej dediny, o ktorom spisovateľka Elena Maróthy-Šoltészová pojmenovala, že keby Vansová „nič iného nebola napísala, nimi samymy by si bola vydobyla čestné miesto v slovenskej literatúre“. K tomuto cyklu patria aj dve ďalšie črtu Vansovej Žaba a Uľa.

Povzbudená literárnymi úspechmi, od roku 1898 Vansová redigovala a vydávala prvý časopis pre slovenské ženy — Dennicu, ktorý plnil pozitívne národné poslanie a mal význam nielen pre slovenský spoločenský život, ale aj pre vývin slovenskej literatúry. Veľa mladých slo-

venských spisovateľov a básnikov na jeho stránkach uverejňovalo svoje prvotiny.

Po celý čas vychádzania Dennice (do roku 1914) Vansová jej venovala veľa energie, namáhy a neraz pri nej narazila na tŕpke zážitky a odpór vtedajšieho kultúrneho života.

Redaktorovi Slovenských pohľadov Jozefovi Škultetmu o tom písala: „Nemožno mi pripomenúť bez slova tie vaše výpady na biednu Dennicu... Pravda, ona sa nemôže rovnať Pohľadom, na to sme priľi chudobní. Ale ona takto snadnejšie nájde cestu do chudobných domčekov nižšej meštianskej triedy a do chalúp sedliackych ako v ruchu skvelejšom. Zdá sa mi, že hľadáte v nej orgán tej zlopotestnej emancipácie“. Spisovateľka narážala na odpór aj vo svojom vlastnom dome, o čom písala nakladateľovi Františkovi Klimešovi v roku 1910: „... Najväčšou, najväznejšou prekážkou je odpor môjho muža. Jeho moja duševná práca, vždy rozčúľovala, zvlášť v Dennici, on vždy bol nervózny, keď príšlo číslo a ani raz za ten celý rad rokov nepochváli číslo. Hladal chyb, keď inakšie nenašiel nuž tlačové, a tie ho tak hnevali, že hned mal pokazenú noc.“ Ďalej o svojich tŕpkych zážitkoch vydavateľky Dennice pokračovala takto: „Vôbec ja som mala mnoho toho druhu trápenia a nikdy počkoja. Jednemu Dennicu bola katolícka, lebo uverejnila som Pannu Orléanskú, druhému luteránska, lebo boli náboženské úvahy (to si žiadal môj muž — a do-

bre bolo), tretiemu práve beznáboženská, štvrtému hrozenie pokroková, lebo vraj hľasla nevolnú lásku.“

Stále sa zhoršujúca choroba jej manžela (umrel v roku 1922), spôsobila, že Vansovci v roku 1911 odišli do penzie do Banskej Bystrice. Ani tam neoslabol zápal Vansovej, a najmä po roku 1918 sa zaktivizovala jej literárna a verejná činnosť. Redigovala Slovenskú ženu a bola podpredsedkyňou slovenskej Živenej, vydávala záväzky svojich starších prác, nové diela a písala množstvo článkov. Prekladala aj ino jazyčné literatúru do slovenčiny. Umrela 10.10.1942 v Banskej Bystrici.

Vo svojich dielach Vansová zachytila dokument svojej epochy, niekedy až kriticky podrobne. Bola nesporné talentovaná a inteligentná, bola ženou, ktorá citila, že je potrebná a hľasala heslá emancipácie žien, čo v oných časoch aj na Slovensku, ako i inde v tejto dobe nebolo jednoduchou otázkou. Celkom iste bola hnocou silou pokroku medzi ženami na Slovensku. Nie vždy nachádzala pochopenie a často bola kritizovaná, čo aj vtedy bolo najťahšie, ale vedela, že svoju prácu plní užitočnú úlohu, čo potvrdilo 16 rokov vychádzania Dennice, ktorá mala svojich odberateľov a čitateľov. Pocit, že je potrebná, pomáhal asi Vansovej v jej neučavnej, nefahkej práci. Spôsobil, že jej dielo je stále živé.

A. ADAMEC

HARKABUZ

Naša dedinka je malá, počíta iba 400 obyvateľov a okolo 80 gazdovstiev. Život a práca roľníkov nie sú tu na ľahké, klimatické podmienky sú ostré, zima prichádza skoro a trvá dokonca dlhšie, ako v susedných obciach, napr. Rabe Wyžnej či Spytkowiciach napriek tomu, že sú od nás vzdialené iba šesť km. Na jar sa tam sneh rýchlejšie topí ako u nás a aj skôr začína vegetácia. V Harkabuze je jar obvykle o dva týždne oneskorený. Samozrejme, má to vplyv na výšku úrody. Cesta z Rabu Wyžnej do Harkabuza je strmá, skoro ako do Morského oka. Volákedy starší občania našej dedinky hovorievali, že tuna je začiatok vody a koniec chleba — lebo potok Orava vytieká práve z Bukowiny z prameňa na Gadowke. Pre ľahké klimatické podmienky roľníci majú aj straty. Napríklad musia maštaľný hnoj vyvážať v zime, pretože na jar sú cesty na polia nejazdné a okrem toho pre oneskorenú jar všetky jarné práce musia robiť v tom istom čase. Roľníci nemôžu naraz vyvážať na polia maštaľný hnoj, siať jariny a sadit zemiaky. Prednedávnom sme počuli v televízii, že maštaľný hnoj vyvážaný na polia v zime a skladovaný tam pár mesiacov tráti okolo 40—50% hodnoty.

Máme aj iné problémy, aj keď sú zriedkavejšie; neskôr siedzanie obilia a skorá zima. V roku 1975 mnohí roľníci nestihli zožať obilia a už napadal sneh. Ako vidíme roľníci v Harkabuze hoci neskôr siedzajú, musia skôr zožať, ako v iných, nižšie položených dedinkách.

Harkabuzania však nechcú zaostávať; vedomosti, ktoré

nadobudli od svojich otcov už im nestačia. Preto pilne navštievujú poľnohospodárske kurzy a školenia, kupujú moderné stroje, začinajú sa špecializovať na chov dobytka a ošípaných. Každý roľník chce viač produkovať a viac predávať. Veľkú pomoc im poskytujú agronomovia z poľnohospodárskych služieb v Rabe Wyžnej. Je to, možno povedať, každodenná pomoc.

Ešte iným problémom je ľahká sila a práve na tomto úseku roľníci z Harkabuza vidia rezervy, ktoré by bolo možno využiť. Máme roľnícky krúžok, ktorý vlastní traktory a iné poľnohospodárske náradie, ale často nie je v stave splniť všetky objednávky roľníkov, najmä pokiaľ ide o práce, pri ktorých je potrebný traktor. Ako všetci vieme, prenajatie koňa je drahé a nerentabilné, preto každý roľník, ktorý si to môže dovoliť, chová koňa. A práve tunu tkvejú rezervy. Keby roľníci mohli kúpiť traktory prispôsobené práci v horškých podmienkach, mohli by namiesto jedného koňa chovať jednu alebo dokonca dve kravy. Vôfakedy sa hovorilo o výrobe takého traktora, prispôsobeného pre horské podmienky, ale zatiaľ ho nemôžno kúpiť. Boli by sme povídali, keby sme sa mohli dozvedieť, či je možné kúpiť takýto traktor, alebo či v perspektívnych plánoch je výroba horského traktora.

FRANTIŠEK HARKABUZ

O mechanizácii poľnohospodárstva uverejnime obšírný materiál v nasledujúcim čísle Života na str. 3.

Redakcia

Zábbery z rokovania prvého organizačného zjazdu Spoločnosti 9.—10.III.1957 v Krakove, ako aj z vystúpenia na tomto zjazde folklórneho súboru Miestnej skupiny KSČaS v Kacvíne. Tanečný pári Helena Pacigová-Sovová a Ján Venit.

Snímky: M. Iringh

z programu jubilea dvacetiletí města Zelova

V lednu uplynulo dvacet let od udelení Zelova mestských práv. Otcové města rozhodli, že toto výročí se bude oslavovat po celý letošní rok a stéžejší časť prípadne na červenec. Motívem celoročních jubilejných oslav je další společenská, hospodářská a kulturní aktivizace občanů pod heslem: „Zelované svému městu na 20. výročí udělení mestských práv“.

Program oslav jubilea, schválený vojvodskými orgány, má charakter komplexní; ukazuje poválečné výsledky dosažené v Zelově a směruje k zajištění plné realizace úkolů, uložených společensko-hospodářským plánum města a sdružené obce na rok 1977. Program přihlíží obzvláště k nutnosti angažování se celé zelovské veřejnosti pro svépomocné práce, tak, aby se společným úsilím splnily dodatečné hospodářské úkoly, městu tak potřebné. Plánovaná hodnota těchto brigádnických prací činí 10 milionů zlatých a výrobních závazků 7 miliónů. Jsou to důležité a zásadní úkoly pro Zelov a jeho obyvatele. Vedle zvýšení plánované výroby, provedení oprav řady budov a modernizace ulic,

město dostane nové obchodní a kulturní zařízení, zlepší se jeho celkový vzhled a sanitární podmínky.

Pro zdůraznění významu oslav jubilea a koordinaci veškerých prací, vyplývajících z programu oslav, byly utvořeny výbory — čestný a organizační — a dále pět problémových komisi. V čele 23členného Čestného výboru stojí tajemník Vojvodského výboru Polské sjednocené dělnické strany v Piotrkově Andrzej Dytrych a náměstek piotrkowského vojvody Włodzisław Walach. Organizační výbor má 50 členů a zvolil 21 členů do předsednictva. V čele výboru a jeho předsednictva jsou: první tajemník Městského a obecního výboru PSDS a předseda Národní rady města a obce Zelova Józef Tosik, náčelník města a místopředseda Národní rady Zelova Stanisław Baranowski a poslanec do Sejmu PLR a místopředseda NR Bronisław Cieniewski. Za zelovský oddíl Kulturní společnosti Čechů a Slováků je v organizačním výboru a v jeho předsednictvě krajan Jan Novák, místopředseda ústředního výboru a předseda KOV KSČaS.

Organizační výbor povolal zmíněné problémové komise, které se budou starat o průběh plnění předsevzetí obsažených v programu oslav dvacetiletí, a sice: komise pro organizační otázky — předseda poslanec Bronisław Cieniewski, komise pro otázky propagandy — předseda Stanisław Gawota, tajemník MV PSDS v Zelově, komise pro otázky svépomocných prací a výrobních závazků — předseda Leszek Madaliński, ředitel Zelovských závodů bavlnářského průmyslu, komise pro otázky kulturních podniků — předsedkyně Honorata Szczukocká, vedoucí závodního kulturního domu ZZBP a komise pro sportovní podniky — předseda Eugeniusz Smolny, tajemník zelovského sportovního klubu „Włókniarz“.

V rámci jubilea se budou konat četná setkání s veřejností, literární večírky, populárně-vědecká zasedání, přednášky, kulturní podniky a lidové slavnosti včetně vystoupení souboru KSČaS, sportovní závody atd. U příležitosti jubilea se městské orgány rozhodly vydat památní medaili, která bu-

Kurátorium osvety a výchovy Vojvodského úradu v Nowom Sączi oznámilo ÚV KSČaS, že zápisu na vyučovanie slovenského jazyka ako predmetu v školskom roku 1977/78 sa budú do dňa 15. mája t.r. Zápisu sa týkajú iba žiakov, ktorí sa začnú učiť tento jazyk po prvý raz. Ostatní žiaci, ktorí už navštenovali hodiny slovenčiny v predchádzajúcich rokoch, se nemusia zapisovať.

Zápisu do prvých tried v školach so slovenským vyučovacím jazykom sa konajú podľa všeobecne prijatých zásad, ktoré platia pre všetky základné školy v Poľsku.

RODIČOM NA UVÁŽENIE

Nikoho vari netreba presvedčovať o potrebe vyučovania materinských jazykov, slovenského či českého, a ich význame pre rozvoj kultúry.

V podmienkach práce našej Spoločnosti, ktorá má za cieľ práve kultivovanie rodného jazyka, kultúry a ľudových tradícií, je tento význam samozrejmý. Veď či možno dobré nácvičiť divadelný krúžok, folklórny súbor, rozvíjať čitateľstvo bez náležitého ovládania materinského jazyka? Dnešné mladé pokolenie, ktoré bude v budúcnosti pokračovať v rozvíjani krajského kultúrneho diania a nadvázovať na výsledky dosiahnuté v kultúrnej činnosti, musí byť na túto prácu dobre pripravené. Jednou z

hlavných podmienok k tomu je o.i. dokonalé poznanie rodnej reči.

Máme na Orave a Spiši 15 základných škôl, na ktorých sa vyučuje slovenský jazyk. Pritom, čo hodno zdôrazniť, v mnohých týchto školách stúpa z roka na rok aj počet žiakov navštievujúcich hodiny tohto jazyka. Ale na druhej strane existuje ešte hodne obci, kde sa slovenčina nevyučuje. Patria k nim na Orave — Malá Lipnica, Oravka, Harkabuz, Podsrnie, Pekeňák a Podsklie, zase na Spiši — Nižné Lapša, Lapšanka, Tribš, Čierna Hora od Tribša, Fridman, Falštin a Durštin. V každej z týchto obcí žijú krajania, členovia našej Spoločnosti, ktorí majú deti

v školskom veku. Je teda nesporné, že keď štát vytvoril podmienky a možnosti pre vyučovanie materinskéj reči na školách, všetci krajaní rodičia mali by tieto možnosti plne využiť.

Naša Spoločnosť oslavuje tento rok 30. výročie svojej pôsobnosti. Každá miestna skupina KSČaS hodlá uctiť toto významné jubileum zlepšením krajskej práce, zaktivizovaním organizačnej a kultúrnej pôsobnosti. Zdá sa však, že vari najkrajším a najdôstojnejším spôsobom uctenia tohto výročia by bolo rozšírenie vyučovania materinského jazyka na školách vo všetkých obciach, kde žijú naši krajania. Hodno sa nad tým zamyslieť!

ZAKÁĽAČKA NA SPIŠI

Veľkonočné obdobie sa už tradične spája so zakáľačkami. Preto chcel by som pripomenúť, ako tieto zakáľačky vyzerali kedysi, ba aj dnes na Spiši.

Vopakdy sa veru inač chovalo dobytok, ošípané a ovce, ako dnes. Na jar, ešte sneh dobre nezmizol z polí a lúk, už sa vyháňalo zo dvora statok, lebo, ako sa vratievalo, v stodolách a v šopach „stráši“. To znamenalo, že sa končili žásoby sena a slamy. Najskôr rolnici vyháňali ovce a jahňatá, potom kravy a jahlovice, ďalej husi a nakoniec ošípané. Preto v niektorých spišských obciach sa časť chotára nazýva v nárečí „vagon“, čo znamená, že sa tadiaľ hnal dobytok do polí. U nás, v Novej Belej, sú dva takéto výhony, hneď za obcou.

Kravý, keď sa už pásl na poliach, lepšie dojili a preto aj usilovne gazdinky prikladali do sudkov jednu hrudku masla za druhou. Každú hrudku poriadne osolili a pritlačili, aby mali maslo na zimu, lebo v zime bola dojivost veľmi slabá.

Ošípané vyháňali najmä preto, aby si poríli v zemi; takto mi to rozprávali starší ľudia. Gazdinky vyháňali ošípané zo dvora na cestu, a tie už potom utekali do polí. Za nimi šiel pastier, zvaný sviniar, ktorý kym vyšiel za obec, mal už ošípané pod lesom. Pastier mal aj starosti, ako ošípané zahnať späť do dediny, ale vedel si poradiť. Chytíl najbližšie prasiatko, ktoré začalo kvíkať a hneď sa všetky ošípané zbehli. Okolo obedu sa pastier s ošípanými vracial do dediny a popoludní zasa išli do polí. Aby gazdinky nemuseli hľadať svoje prasiatka a ošípané po celej dedine, pripravovali pre ne vo dvore niečo lepšie na žranie. Stávalo sa, že niektoré „šikovnejšie“ prasiatko vbeholo do cudzieho dvora, rýchle zožralo pripravený krm a potom si ešte stihlo zamaškriť vo vlastnom dvore.

Ošípané sa vždy pásli dva roky na jednom pozemku, ktorý sa potom zaoral. Ošípané, ktoré cez dlhé letné mesiace dostávali krm len dvakrát denne, obyčajne ráno a večer, iba slabu priberali na

váhe. Až na jeseň, po mlaťbe, dalo sa zomlieť nejakéto vreco ovsa na kŕmenie. Preto aj 120- až 130-kilogramové prasa, to už bol „brav“ súči na zabijanie.

Hneď po Vianociach, keď sa už v pivničiach drobné zemiaky minuli a pomaly sa bolo treba pustiť do kŕmenia jedlými, zo dvorov sa začínali ozývať kvíkavé hlasy ošípaných, ktoré sa muselo zabiť skôr, ako mohli vyrasť na poriadne kusy.

Niekoľko dní pred zakáľačkou gazda alebo gázdina vzali do vreca mericu jačmeňa a išli do mlyna zomlieť ho na krúpy do jaterníca. Ako to už v mlynoch bývalo, na mletie čakalo hodne ľudu, lebo aj voda zamízala, aj mráz neraz mlynské koleso zastavil. Počas čakania sa teda vtipkovalo a vystrájalo rozličné žarty.

Raz sa stalo, že ku gázdinke, ktorá práve prišla zomlieť jačmeň na krúpy, si prisadol Jožko, známy figliar z Novej Belej a nadviazal s gázdinkou rozhovor.

— Gázdinka, iste bude u vás zakáľačka, keď ste prišli mlieť?

— Áno, bude, — prisvedčila gázdinka.

— Nuž, a ako zabijate a ako robite jaternicu?

Gázdinka všetko pekne po poriadku porozprávala. Ale Jožko na to odpovedal.

— My to u nás robíme inakšie. Večer pred zakáľačkou navaríme krúp, dámé ošípanej zožrať a potom pri zakáľačke len vyberáme črevu. Sú naplnené krúpami, krájame ich na kusy, varíme a už máme hotové jaternice.

Gázdinka bola veru v pomyslove. Nový spôsob sa jej celkom zapáčil, ale naraz počula, ako sa všetci v izbe začali smiať a pochopila, že Jožko iba žartoval.

Asi tri dni pred zakáľačkou gazda oznamila rodine, kedy budú zabijať. Začali prípravy; gazda rúbal drevo, struhal kolčeky do jaterníca, drvíl soľ v žarnove, ktorý sa už nechodi na mletie zrna. Túto soľ sa používalo ako konzervačný prostriedok do mäsa a slaniny. Dalej gazda nabrúsil nože a bohatu nastlal bravu, aby v deň zakáľačky bol čo najčistejší. Nakoniec zniešol z povály koryto, ktoré kedy vydľabala ešte jeho dedo. Zasa gázdina s deťmi čisťila cesnak a dôkladne vyvarila všetky hrnce.

Všetkých domácich zaujímalá hrubka slaniny a už vopred hádali, či bude na dva, tri či štyri prsty. Ve-

čer, pred zakáľačkou gazda pozýval dvoch-troch silných chlapov: ráno zakáľame, príde pridražať.

Celá rodina sa nemohla dočkať zakáľačky; ešte bola tma a všetci už boli hore. Statok obriadali veľmi rýchlo a už len čakali, kedy prídu pozvaní susedia. Keď sa dočkali, spolu s gazdom čo najtichšie vošli do chlieva. Najskôr poškrabali z nepokojeného brava za uchom a jeden z chlapov mu na pravú zadnú nohu rýchle uviazal povraz. Potom sa ho snážili čo najtichšie vyduriť z chlieva. Další dvaja držali brava za uši a tahali von. Brav sa obyčajne priečil a nechcel vyst z chlieva, ale keď ho chytili aj za chvostik, predsa sa im len podarilo dostat ho cez prah. Na dvere sa brav dával na útek ako divý, ale ho zadzržali za povraz na nohe. Rýchle brava prevrátili a najšikovnejší mu vrazil špicatý nôž medzi lopatky do srdca. Potom nôžopatrne vytiahli, dieru zašili a vložili brava do koryta.

Teraz si všetci vydýchli uspokojene, že si poradili s takým silným tvorom. Chlapci si zaťažili a gázdina nosila hrnce s vriacou vodou a obárala brava v koryte, pokiaľ sa štetiny nedali z neho pristami vyfahovať. Potom brava nožami očistili, zároveň olúpali paprčky a ratice, ktoré hodili psom. Takto očisteného brava zdvihli na řefazi dolu rypákom a kefou i vodou ho poriadne očistili a vymývali, že bol pekne biely ako baboliatko.

Ak bolo teplejšie, rozoberali brava v šope alebo v humne, ak chladnejšie — v zadnej izbe. Na stoloch a na laviciach boli rozložené rôzne nádoby a kefou i vodou ho poriadne očistili a vymývali, že je vyskore.

Gazda opäť nabrúsil nôž a odrezal cezky, ktoré zaniesol do chlieva, hádzal ich a hovoril: odišla jedna, nech sa chová dvanásť.

Potom sa vyzávalo podhrdlie, ktoré sa varilo o dávalo do jaterníca. Krv dávali do krúp, ako aj uvarené podhrdlie, pokrájané na kusky a plnili tým vyčistené črevu. Potom tieto črevu krájali na 40 cm kusy, uzavárali drevenými kolčekmi, ktoré gazda už skôr nastrúhal. Malí potom výborné jaterničky.

Medzitým gázdina nalievala do pohárkov „hriate“, aby chlapom bolo teplejšie.

Gazda zasa naostril nôž, zobrajal ho spakruky a rozrezával brava od zadných nôh cez brucho až k hrudlu a vbral vnútornosti, ktoré ženy hneď umývali v prierube na

potoku. Potom urobil rez od chvosta až po usí pozdĺž chrbovej kosti. Ďalší podobný rez urobil asi tri centimetre od neho a vyzrezal polty slaniny.

Chlapci, ktorí pomáhali pri zabijani, sa pomaly vytrácali, ale gazda ich nechcel púštať. Prosil, aby počkali na prvé oškvarky, ktorých vôňu bolo už cítiť z kuchyne. Chlapci si chutne zajedali a po jedle im gázdina ešte raz naliaha hriate „aby nekrívali“.

Keď už krúpy s krvou a jaternice zovreli, deti roznášali polievku, takmer ešte vriacu, ako aj kúsok chrboviny so slaninou do domov chlapov, ktorí pomáhali pri zakáľačke, ako aj najbližšej rodine. Koľko im zanesli, toľko neskôr od nich dostali, keď títo zabijali. Chlapci, ktorí roznášali „výslužku“, dostávali nejakú tú zlhotu.

Močový mechúr z brava dostávali deti, ktoré ho nafukali a hrali sa s nim ako s loptou. Stávalo sa, že mládenči takýto mechúr uviazali mačke na chvost, ktorá sa samozrejme splašila a behala ako bez seba. Voľakedy, v dávnejších časoch, mali sme doma lenivého kocúra, ktorý stále sedel na prípecku. Tak teda počas zakáľačky sme mu nafuknuty mechúr uviazali na chvost a pustili milého kocúra do záhrady, aby sme videli čo bude robiť. Kocúr sa najskôr durredil na mechúr, ako na psa, a potom sa rozbhol do humna. Odtiaľ chcel prejsť cez dieru v plote, ale mechúr ho zadzržal; keď sa kocúr mykol, mechúr vybuhol, kocúr utiekol a vrátil sa až o štyri týždne.

Poslednou prácou počas zakáľačky je plnenie klobás a krájanie slaniny. Nakrájané kúsky sa nasolili a potom spolu so šunkami a klobáskami sa udili.

Taká bola a aj dnes ešte je zakáľačka u nás, na Spiši v Novej Belej.

FRANTIŠEK BEDNARČÍK

OPRAVA. Vo februárovom čísle Života sa rozspal titul komentára na 2. str., do ktorého sa po opäťovanom vysádzaní vkradli chyby. Správny titul má znieť: Dobre perspektivy ročníkov.

ZELOV

Od predsedy zelovského výboru KSČS krajana Jana Nováka jsme obdrželi dva dopisy, které rádi uveřejňujeme. První je od děkana filosoficko-historické fakulty Lodžské univerzity doc. dr. Waldemara Michowicze a druhý od ředitele Státního vojvodského archívů v Lešně dr. Aleksandra Piwoně.

Szanowny Panie
Przewodniczący,

Upozorjujme díkujeme za přeslanie mi interessujícího opracowania „Z dějin českého Zelova“, pióra Zbigniewa Tobjańskiego.

Korzystając z tej okazji, że Wasze Towarzystwo obchodzi 30-lecie swego istnienia, łączę najlepsze życzenia dalszego rozwoju i sukcesów w pracy społecznej dla dobra wszystkich zrzeszonych w Towarzystwie Członków i samego miasta Zelowa.

Lączę wyrazy szacunku

Waldemar Michowicz

Kulturní společnost Čechů a Slováků v Zelově

Upozorjujme díkujeme za přeslanou broszurou pt. Z dějin českého Zelova, załączając serdeczne pozwolenie oraz jak najlepsze życzenia i gratulacje z okazji 30-lecia działalności Towarzystwa i 20-lecia uzyskania praw miejskich przez Zelów.

dr Aleksander Piwoń

V Zelově zemrel dne 4. března roku 1977 po dlouhé a těžké nemoci sedmdesátiletý člen naši Společnosti Vladislav Blazjus. Na poslední cestě na hřbitov evangelické reformované církve doprovodila zemřelého rodina, přátelé, členové KSČS a pěvecký sbor.

Cest jeho památku!

KOV KSČS
V ZELOVĚ

zdařilá publikace

ZBIGNIEW TOBJAŃSKI

Z DEJIN ČESKEHO ZEOVA

KULTURNI SPOLEČNOST ČECHŮ A SLOVÁKŮ V POLSKU
OBVODNÍ VÝBOR V ZELOVĚ
ZELOV 1976

Nedávno jsem obdržel od místopředsedy ústředního výboru a předsedy zelovského oddílu KSČS Jana Nováka zajímavou publikaci „Z DĚJIN ČESKEHO ZELOVA“ na niž chej upozornit.

Jejím autorem je bývalý ředitel Lodžského archívů Zbigniew Tobjański a vydal ji zelovský výbor Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku u příležitosti třicetiletí KSČS a dvacátého výročí udělení Zelovu městských práv, které připadalo na 28. ledna letošního roku.

Na 53 stránkách ilustrovaných 19 snímků, většinou archivními, přináší publikace 9 článků memoárového rázu o dějinách zelovských Čechů, jimž autor debutoval na stránkách Života (v letech 1973 — 1975) a dva články, které byly uveřejněny v orgánu Vojvodského výboru PSDS v Lodži, děnímu „Glos Robotniczy“ (1973 — 1974).

Jsou to úryvky z historie lidí odříznutých od vlasti společenskou a náboženskou netolerancí, kteří se na své osudové pouti zastavili v roce 1802 v Zelově.

Nazval jsem tyto články „úryvky z historie“; jedná se převážně o dějinné údobjí 175 let, bohaté na události. O lidi, kteří v katastru tehdejší vesnice Zelova našli příznivé existenční podmínky a kteří zásadně ovlivnili osud svého dnešního města i jeho ráz.

Jan Novák napsal v dopise připojeném k publikaci: „Kulturní společnost Čechů a Slováků v Polsku, oddíl v Zelově, oslavuje třicetiletí svého založení. Češi, pronásledovaní ve své vlasti, sem přišli skoro před 175 lety a z malé vesničky učinili několika tisícovou obec, v níž založili a rozvíjeli tkalcovství. Některí z nich později rozšířili české kolonie v Lodži, Žyrardově a řadě dalších polských měst, v nichž dostali chléb, práci a našli snášenlivost. Zelov v letošním roce oslaví dvacáté výročí udělení městských práv...“

To, o čem ve svém dopise píše křečan J. Novák, je popsáno v publikaci, o níž se zmíní. Je rozhodně zdařilá a v mnoha případech poučná. Snad po doplnění se bude moci stát základem širší publikace. Škoda, že je bez komentáře, byť to byl i stručný úvod.

Tiskařský šotek asi přesunul na nesprávná místa háčky v titulu a čárku docela vynechal; správně by mělo být: Z dějin českého Zelova.

Myslim, že ve výročním třicátém roce by se měl ústřední výbor naší Společnosti pokusit o vydání podobné publikace, rozmnožené jednoduchou technikou, která by byla věnována historii jednotlivých místních skupin KSČS. Taková dokumentace by jistě byla důležitou složkou práce naší krajanské organizace.

Hovořilo se o tom na posledním zasedání pléna ÚV a bylo připomenuto, že před několika láty na návrh předsedy ÚV mu předsednictvo svěřilo souborný výběr snímků do této publikace. Zhruba před rokem předseda kooptoval další dva členy do pomocí. Koncem minulého roku již vybrali první partii snímků z ročníků Života. Nyní tedy zbývá vybrat další vhodné snímkы.

Zbigniew Tobjański Z DĚJIN ČESKEHO ZELOVA, vyd. Kulturní společnost Čechů a Slováků v Polsku Obvodní výbor v Zelově, 1976, str. 53, formát 14,5 × 20,5 cm, xerografie, kartónová obálka. (Překlad a redakční úprava Život)

PŘED VI. CELOSTÁTNÍM SJEZDEM ÚSTŘEDNÍHO SVAZU ZEMĚDĚLSKÝCH KROUŽKŮ

I v dubnu se ještě konají valné schůze Družstva zemědělských kroužků. Tato výroční volební kampaň, probíhající ve všech článčích organizace, jejímž vyvrcholením bude VI. celostátní sjezd Ústředního svazu zemědělských kroužků v polovině běžného roku, sbíhá se s dvacetiletím činnosti zemědělských kroužků v lidovém Polsku. Současně bude vyúctováním první, teprve roční, etapou existence Družstva zemědělských kroužků.

Z materiálů z výše uvedené kampaně a z diskuse na schůzích vyplývá, že v roce 1976 zemědělské kroužky a jejich družstvo vyspěly a rozšířily svůj podíl na identifikaci zemědělské výroby individuálních zemědělských podniků. Odhaduje se, že celkový příjem z prodeje služeb a výroby činil v roce 1976 téměř 48 miliard zlatých, te-

dy přes 38 percent více než v roce 1975.

Zemědělské kroužky v roce 1977 si uložily především následující úkoly:

- rozvojem výrobních služeb individuálně hospodařícím zemědělcům ovlivnit intenzifikaci a působit na modernizaci výroby. Soustředit především svou pozornost na rozvoji komplexních a speciálně zaváděních technologií.

- rozšírování stavebních a montážních služeb a také výroby stavebních materiálů pro potřeby venkova;

- zlepšování sociálních a existenčních podmínek venkovského obyvatelstva.

Podmínkou splnění těchto hlavních úkolů a všech dalších plánů, uskutečňovaných v zájmu venkova a zemědělství, bude těsná spolupráce Družstva zemědělských krouž-

ků se samosprávami zemědělských kroužků. Z březnových schůzí vyplývá, že nevšude tato spolupráce je dobrá, a dokonce byly naznačeny případy, že vůbec přestala existovat. Proto v nynější volební kampani ve všech článčích organizací zemědělských kroužků byl kladen mimorádný důraz na základní otázku: „Aby v každé obci zemědělské kroužky se svým Družstvem zemědělských kroužků tvořily aktivní organizace, plně realizující úkoly vyplývající z plánu společensko hospodařského rozvoje obce a ty, které jsou určeny stanovami.“ Důležitou úlohu na tomto úseku bude plnit dohlížecí orgán zemědělské samosprávy.

Hlavním cílem veškeré působnosti organizace zemědělských kroužků je soustavný vzrůst nabídky zemědělských výrobků. Je to tedy působnost velmi důležitá, mající významné místo ve strategii společensko hospodařského rozvoje země. V pětiletce 1971 – 1975 byly vytvořeny příznivé podmínky pro správné fungování této organizace a minulý rok to potvrdil výsledky na úseku služeb i výroby. Nejbližší léta musí tyto hodnoty znásobit.

MB

APRÍL

V aprili sa na stromoch a kroch rozvíjajú lístky a kvety, zelená sa tráva, z teplých krajín sa vracajú okrielení obyvatelia našich lesov a polí. Najdlhšie, lebo až do prvých dní mája, čakajú s příletom žlny, lastovičky a hrdličky. Nastáva obdobie párenia mnohých vtákov a hmyzu, ale zároveň začínajú hľadať pokrm aj škodcovia.

Tento prvy, skutočne jarný mesiac sa v latinčine nazýva aprilis a jeho prvy deň Prima aprilis je dňom vzájomného klamania a vystrájania žartov. V česštine apríl sa nazýva duben — od duba. Poľský názov tohto mesiaca — „kwiecień“, pochádza od prvých jarných kvetín. Kedysi bol nazývaný „lživiacik“ a „zwodzikwiat“, lebo neraz veľké snehy a ostre mrazy ničili rozvíjajúce sa rastliny. Juhoslavia nazývajú apríl — travanj

t.j. trávny, zelený; Bielorusi — cvietenie.

U starých Rimanov bol to mesiac, v ktorom sa oslavovalo mnoho vidieckych sviatkov spojených s kultom mýtickej rímskej bohyne úrody Ceres, dcéry Saturna — staroitalského boha roľníctva. Podľa legendy Saturnus bol vládcom Itálie a z jeho vlády trvalo na Zemi zlaté obdobie. Na jeho počesť v decembri oslavovali v Ríme saturnál. Mýtickou manželkou Saturna a matkou Ceres bola Ops, bohyňa úrody, blahobytu a ochrankyňa roľníctva. Predstavovali si, že býva v zemi. Preto, keď sa obracali na Ops, dotýkali zeme. Na jej počesť Rimania po zasiatí obilia oslavovali sviatky, zvané opálie.

Väčšiny apríla a vôbec jarné mesiace boli obdobím veľkých epidémii nákažlivých nemocí, ktoré pustošili celé krajiny. Hoci nám už takéto epidémie nehrozia, aj dnes na jar zaznamenávame najväčší počet úmrtí. Preto musíme veľmi dbať o svoje zdravie a nevystavovať sa ľahkomyselne na prechladnutie, čo je mimoriadne ľahké pri poľnohospodárskych práciach. Čítelné môžu byť aj srdecové, reumatické a iné choroby.

Jar, ktorá je počiatkom nového ži-

vota v prírode, prináša tiež najväčší počet novonarozených detí. Najvyššiu pôrodnosť prípadá v Poľsku medzi druhou polovicou marca a prvou polovicou mája. Druhé obdobie najvyššej pôrodnosti prípadá od polovice septembra do polovice októbra.

Podľa mienky niektorých vedcov jar v tomto tisícročí prináša na európskej pevnine najviac povodní, zemetrasenia a uragány. A to práve od polovice apríla do konca druhej dekády júna. Našťastie Poľsko sa nachádza v takej seismickej oblasti, ktorú vlastne nepostihujú zemetrasenia a iné pohromy.

Ludová tradícia o aprílovom počasí hovorí, že: — ak v apríli lietajú včely, bývajú dlhšie chladny a sloty; — teplé dažďe v apríli, bude pekná jeseň; — počasie na aprílovú nedelu veští dobrú úrodu; — apríl v daždi, máj bude ružový; — Ak hrni na Vojtecha (23. IV.), restie na poli útecha; — Teplé deště v dubnu plodí úrodu; — Zahŕima-li v dubnu, než stromy pučí, jest se zimy báti; — Apríl, čo dažďom roší, veľa ovocia nosí, ale keď je suchý, nie je veru slubný.

Pripomeňme si aj skúsenosti starých ctovcov, ktorí z pozorovania zvierat vedení predpovedat počasie. Vraj vrabce

ZAJÍMAVOSTI

● Jedinou krajinou v Európe, ktorá je úplne samostačná vo výrobe a spotrebe vlny, je Bulharsko. V súčasnosti počet oviec v Bulharsku dosahuje 10 miliónov kusov a do roku 1980 má sa zvýšiť do 12 miliónov kusov.

● Ve všech složkách zvěrolékařské služby včetně postravínářského průmyslu pracuje skoro 24 000 lidí a z toho 5900 zvěrolékařů.

● Za spoledných pět let sa úspory rolníků v Sporiteľno-pôžičkových družstvách SOP zvýšili o 34 mld. zl.; ako vyplývá z výskumov, okolo 60 percent vkladov rolníci určují na výrobné ciele.

● Mechanismus letu hmyzu je jevem stále ještě neprozkoumaným. Čmelák např. za minutu uletí desetisíckrát delší dráhu než je délka jeho trupu, zatím co letadlo TU-104 za stejnou dobu uletí pouze 1,5 tisíc násobek vlastnej délky. Mezi hmyzem jsou skuteční rekordmani, např.

sidla létají rychlosťí 144 km za hodinu a včela 50 km/hod.

● Zemiakovú múčku, škrobový sirup, krmovinové koncentráty budú vyrábať Lachowské závody zemiakového priemyslu. Na výstavbu závodov sa určuje miliarda zlottedlých. Prvá etapa práce sa začne v polovici tohto roku a koniec výstavby sa plánuje na roky 1979/80. Panorama, ktorá o tomto informuje, piše za Naszou Trybunou: „Závod, ktorého výstavba začne už tento rok, bude denně spracovať vyše dva tisíce ton zemiakov. Skončia sa teda starosti majiteľov malých gazdovstiev s hľadaním kupcov na túto plodinu. Poznamenajme, že surovina nebude chybávať, lebo na okoli Siedlec, Wołomina a Ostrołęki sa pestujú predovšetkým zemiaky.

● Do roku 1980 sa plánuje značné zváčšenie odoberania poľnohospodárskej producie priamo z gazdovstiev družstevnými dopravnými prostriedkami: okolo 60 percent obilia, 80 percent zemiakov, 30 percent ošípaných a dobytku, 30 percent mlieka.

pred dažďom sa kúpu v prachu a keď počas dažďa počujeme ich štebot — zlé počasie potrvá. Lastovičky pred dažďom lietajú nízko a keď má byť búrka, na zmenu, to znamená aj vysoko, aj nízko. Keď sova húka, má byť chladno a krájkajúca vrana ohlašuje daždivé počasie. Vraj možno očakávať dažď, keď komáre a muchy domádzajú alebo keď slepky sedávajú vysoko na bidlach. Keď sa ale schovávajú pred dažďom, má ešte dlho prsať. Zmenu počasia môžeme očakávať, keď kohút večer kikirika. Pekné počasie veštia komáre, ktoré si večer usporiadajú balet. Vraj, keď pes sa zvinie do klubka — možno očakávať ochladienie a keď sa rozvaluje na zemi s labami pred sebou — má nastať oteplenie. Očakávame teda, že v apríli nebude chybávať slnka a dažďa.

Keď hovoríme o apríli nemožeme opomenúť jeho význam v našom živote. Je to totiž mesiac bujného rozkvetu prírody, ale zároveň aj mesiac usilovnej a užitočnej práce v poľnohospodárstve. Preto nesmieme zabúdať, že v období špičkových prác na poliach v tomto mesiaci, každé oneskorenie pestovacích úkonov má za následok najčastejšie neskorší rozvoj a rast rastlin.

(zozb. Mišo)

Z KALENDÁRA NA – KVĚTEN – MÁJ

Koncem května končíme sázení brambor, setí jarních krmných směsi, kukuřice a řepy; nezapomínáme před setím pohnout půdu minerálnimi hnojivami. Na obilí rozhozujeme většinou dusíkové hnojivo. V obilí hubíme plevele chemickými prostředky.

Na bramboriště rozbijíme půdní škraloup a odstraňujeme klíčicí plevele. První okopávání brambor provádíme u rostlinek asi 20 cm vysokých. V tomto měsíci také okopáváme řepu a pak ji přihnojíme ledkem amonným.

Je čas připravit se na senoseč. Raná sklizeň trávy je podmínkou většího počtu senosečí za rok a také zvýšení krmné hodnoty sena.

Protože nastala doba zvýšeného dojivosti krav, zmíňují se o hygienických zásadách, které musíme dodržovat. Zdůrazňuji, že péče o čistotu mléka, které je důležitou potravinou pro dospělé a děti, není pouze věcí vyšší výkupní ceny, ale především známkou určité odborné i osobní kultury rolníka.

Spatná kvalita mléka ohrožuje lidské zdraví, zvláště děti, snižuje hodnotu mléčných výrobků a také příjem za mléko.

Na kvalitu mléka má značný vliv krmení. Zkázené, ztuhlé a plesnivé krmivo působí vážné onemocnění krav a snižuje kvalitu mléka. Krávy by neměly dostávat následující bylinky, ani zelené ani sušené: pelyněk, cibulice, štovík, pryšec, heřmánek, máta, česnek a anýz. Dále krmivo nesmí být zkrázeno chemickými prostředky, protože se tyto dostávají do mléka.

Kvalita mléka je také závislá na podmínkách v chlévech. Důležité je, aby stěny byly čisté; totéž platí pro okna, záclony a stáni. Ve chlévech musí být světlá a čistý vzduch, tedy velká okna s čistými tabulemi a dobrá ventilace. Nejméně dvakrát za rok ličíme chlév hašeným vápnem s přísadou některého dezinfekčního prostředku. Často vyhazuje-

me hnůj a dbáme, aby močůvka měla dobrý spád a odtekala.

Ve chlévě nedržíme slepice ani holuby. Mohou totiž být nositeli baktérií, které se mohou dostat do mléka. Velký význam má pro nezávadnost mléka hubení much, myší a potkanů.

Vzorné čisté musí být i nádoby na dojení, uskladnění a dopravování mléka. Nepoužíváme je nikdy k jiným účelům. Nesmí být pozinkované, měděné, olověné ani zrezavělé, protože se v nich tvorí sloučeniny škodlivé pro zdraví. Po použití vždy musíme nádoby na mléko vypláchnout nejdříve studenou vodou, pak je vydrhneme v horķé vodě s přísadou mycích prostředků a dobře opláchnuté pověsíme v čisté a vzdálené komoře. Zvlášť pečlivě vydrhneme okraje nádob a u dna. Nepoužíváme nádoby dřevěné, otlučené ani s drsným povrchem, protože je nelze udržovat v dobrém stavu.

Nejméně hodinu před dojením nevyhazujeme hnůj, nesteleme, nekrmíme ani žádáným jiným způsobem neznečišťujeme vzduch.

Dojení by měly provádět pouze zdravé osoby, které se pravidelně podrobují lékařské prohlídce. Osoby špinavé, s kožními nemocemi, s anginou a rýmou mohou infikovat mléko choroboplodnými baktériemi.

Těsně před dojením omýjeme vemenem teplou vodou a mýdlem a osušíme. Doporoučuje se dezinfekce vemenem po umytí; struky náhledy k ragádám naříme jemně tukem. Dojení provádíme pečlivě umyтыma rukama, v čistém pracovním pláště a šátku na vlasech. První kapky mléka, které mohou obsahovat baktérie, dojíme do zvláštní nádoby. Můžeme je pak přidat do krmení prasatům nebo odstranit (nikdy je nevyléváme do střáni). Důležité je důkladné vydojení posledních kapek mléka, protože obsahují nejvíce tuku. Zpozorujeme-li změny v mléku, např. krev, hnus, nutno ne-

chat krávu prohlédnout zvěrolékařem. Takové mléko ani nepijeme ani nedodáváme do sběrny.

Mléko po skončení dojení vynášíme z chléva, aby nedostalo charakteristický pach. Rychle je přečerpáme cedníkem s filtrací vložkou nebo přes čistou gázu. Protože mléko těsně po dojení obsahuje plyny, které nepřijemně zapáchají, postavíme otevřenou nádobu s mlékem v čisté a chladné místnosti. Důležité je rychle ochlazení mléka, které brzdi rozmnožování baktérií. Mléko, které nemůžeme rychle vychladit, musíme jak nejrychleji dodat do sběrny. Nejlepší mléko k dalšímu zpracování je takové, které bylo dodáno do tří hodin po dojení.

Nemícháme mléko z jednotlivých dojení. Smícháním např. večerního mléka s raním čerstvě nadobeným, snižujeme jeho hodnotu a působíme značně potíže v technologii zpracování. Mléko převážíme v dobré uzavřených nádobách, chráněných slaměnými rohožemi nebo plachtou před teplem i mrazem.

Do sběrny nedodáváme mléko od krav, které mají tuberkulózu, slintavku a kulhavku, záněty vemene a další nakažlivé nemoci. Nutno tedy pravidelně nechat krávy prohlédnout zvěrolékařem. Nedodáváme také mléko krav, které jsou léčeny antibiotiky. Od posledního podání antibiotika musí uplynout pět dní. Obsah antibiotika v mléku je škodlivý pro lidi a kromě toho vy

TAKOVÝ JE ŽIVOT

Policie v městě Freiburgu v NSR zakázala místním dámičkám, provozujícím nejstarší řemeslo na světě, nabízet služby v novinách. Rozhořené „decery lásky“ obrátily svá podmalovaná očka k nebesům a ... pronajaly dvě sportovní letadla, která dvakrát týdně krouží nad městem a táhnou za sebou obrovské transparenty se jmény a telef. čísly.

Paní Gloria Rodenová z Londýna vystoupila o rozvod se zdůvodněním, že když se otázala manžela, co by si přál k narozeninám, odpověděl jí: 50 tisíc tun kaustické sody, nebo pomník Jiřího III., nebo ponorku, nebo rozvod.

Protože paní Gloria nemohla splnit první tři přání svého manžela, rozhodla se splnit poslední. Soud jí dal za pravdu.

V USA byly dosavadní černé tabule ve školách vyměněny na bílé, na nichž se píše černou křídou. Černé na bílém je výraznější a čitelnější.

Britský vědec prof. Ivor Felstein zjistil, že jsou ještě další příčiny zívání, kromě monotonné práce a nudy. Soudí, že ústa jsou „zdrojem sexuálního ukojení“. Dospělí, kteří příliš často zívají, ukažují svou „pohlavní nevyspělost“ nebo „neukojené sexuální napětí“. Zívání je tedy příznakem trpnosti v této sféře — vyvazuje vědec v článku v lékařském časopisu „Pulse“.

Púpočná šnúra novonarodeniatok bude môcť v budúcnosti zachraňovať ľudský život. Dvaja chirurgovia z univerzity Medical Center v New

Yorku, bratia Dardikovci zistili, že púpočná šnúra môže byť používaná v chirurgii na výmenu neprichodných arterií. Nová metóda má mať prevahu nad doteraz používanými cievami z umelých vláken a dokonca nad kúskami ciev samotného pacienta.

Naposledy v USA nový druh zločinnosti nadobúda stále znepokojujúce rozmeru. Ide o „čierny trh“ novonarodeniatkami. Obchodníci živým tovarom ponúkají tehotným dievčatám za ich budúce deti značné peňažné súumy a zároveň hradia náklady za lekársku starostlivosť. Možno si u nich dokonca objednať dieťa „podľa miery“ z rodinného albumu.

Robert Fulton, univerzitný profesor v Minnesota (USA) prednáša o tom, ako sa má

Z AMÓROVY LOUČKY

Z lásky k ženě se zrodilo všechno, co je na světě nejkrásnější. (M. Gorkij)

Zena je vytrvalejší v nenávisti než v lásce. (C. Goldoni)

Kto by kedykoľvek v živote mohol žiť, dúfať, snažiť sa, keby priestor neboli naplnený láskou. (R. Tagore).

Manželka so záletnou vzdušnosťou hovorí manželovi:

— Som zvedavá, čo by si urobil, keby som ťa nechala a vydala sa za iného. Bolo by ti ľuto?

— Prečo by som mal ľutovať nejakého chlapíka, ktorého vôbec nepoznám!

Seržán francouzskej armády deset let všechny večery trávil u své prietelkyně. Když ovdověl, všichni jeho priateľ očekávali, že se s ní ožení. Neučinil tak. — Kdepak — prohlásil — kde bych trávil večery?

— Obžalevaný, prisahajte, že budete hovoriť len a len pravdu.

— Prísaham.

— A teraz, čo môžete povedať na svoju obhajobu?

— Čo by som mohol. Za takých podmienok...

Manžel sa vrátil domov neskoro po stretnutí s kolegami. Vošiel na prstoch, aby nezobudil manželku. Avšak ona nespala:

— Jano, si to ty?

— A kto, čakala si niekoho iného?

Keď sa ho sudec spýtal na povolenie, extravagantný maliar hrdo odpovedal: Som najlepší maliar na svete! Po pojednávaní majstroví priatelia mu zazlievali jeho chovanie. Ale Dalí bez rozpakov odpovedal: Nuž čo, moji milí, vypovedal som pod prísahou, musel som povedať pravdu.

V istom tureckom mestečku sa konal rodinný súd nad 16-ročným dievčaťom, ktoré sa potajomky vydalo za 40-ročného muža. Rozsudok bol prísný: trest smrti. Nešťastnica si mohla vybrať: jed. elektrický prúd alebo dať sa prejsť autom. Zvolila si auto a šťastne vyviazla živá. Otec, strýc a dva bratia sú zatknutí a čakajú na skutočný proces.

Známy španielsky maliar Salvador Dalí bol ako svedok na istom civilnom procese.

VÍŠ, ŽE...

Dňom svátečným je u nás nedele, v Řecku pondeli, v Iránu streda, v Egypte čtvrtok, v Turecku pátek a v Izraeli sobota?

V VI. stol. pred našim letočopčom si Řekové všimli, že jantar pribahuje lehké predmety; znali tedy elektrinu, ačkoliv si tento jev neučeli vysvetliť. Slovo elektron pochádza z rečtiny a znamená jas, žiar. V Polsku počas 1322 a 1323 v období XV. stol. již všeobecne používali.

Egypt zavádzal reštrikcie týkajúce sa predaja a pitia všetkých alkoholických nápojov najmä na verejných miestach. Hrozí za to šesť mesiacov väzby.

Už v starovekom Rime sa zasnubovali obrúčkami — sice len železnými, lebo zlaté prislhuovali iba manželom.

POVEDANÉ — PREČÍTANÉ

Prvému patrí chvíľa do konca aj vtedy, keď ďalší to robia lepšie.

Arabské príslovie

Starý mládenec — muž, ktorý sa rozhladá kým skočí a potom neskáče.

V r. 1802 sa francúzsky admirál Montrond dostal do anglického zajatia. Raz pri obebe anglický veliteľ povedal provokačne:

— Nikdy nepijem na zdravie Francúzov, lebo všetci sú lajdáci.

Montrond pokojne odpovedal:

— A ja by som rád vypil zdravie Angličanov. Všetci sú gentlemanmi až na jedného.

mladým mladším najmladším

Kdo seje a sázi, ten sklízí!

apríl

Apríl je kráľ lýr,
ma kľúčik od jari.
Chodí si po svete
v dúhovom kočiare.
Má zlatý vejár.

Čo všetko vie jar!

Vtáci si nôťia piú, piú,

studničky dúšky dažďa pijú,
konopások chodí kone pásť,
počuf prvú jarnú trávu rásf.

Apríl je múdry maliar,
Nezabúdka,
nezabudni na jar!

DANIEL HEVIER

KDE SA MELIE MÚKA, TÁM SA CHLEBÍK NÚKA

Daleko, predaleko bolo kráľovstvo, v ktorom piekli taký dobrý chlieb, že chýr o tom niesol sa celý rozprávkovým svetom. V každej rodine niekto pekáčil. Dokonca aj sám kráľ vo voňkých chvíľach piekol pečivo. Ozdobou kráľovstva bola princezná Sedmokláska, ktorá mala zlaté vlasy ako obilné klasy. Na každého sa usmievala a pri práci si spievala. Mala taký krásny hlas že jej ho aj škovranky závideli.

Princ Bochník už nebol taký vydarený. Pracoval sa mu nechcelo, zato zápasil a chvastať sa vydržal od rána do večera. Jedného dňa dokonca prehlásil, že komu sa podarí položiť ho na lopatky, môže si z kráľovstva vybrať, čo sa mu zapáči. Prichádzali mládenci zo všetkých kútov sveta, ale Bochník každého z nich premohol. Od pýchy sa nadul a bol presvedčený, že je najsilnejší na svete. O niekoľko dní sa na zámku hromovým hlasom ohľásil drak. Vyfukol oheň z troch papúľ, tri razy sa troma očami po dvore rozhľadol a prv, než princ stačil od údivu zavrieť ústa, zložil ho na lopatky. Bochník zabudol, že za siedmimi horami a dolinami, kde v zámku na dračej nohe, žije najväčší zápasník medzi drakmi. Keby bol princ Bochník len prehral, to by sa ešte dalo vydržať. Najhoršie však bolo, že drakovi sa zapáčila princezná Sedmokláska a silou-mocou si ju chcel odviesť domov.

Plakala celá kráľovská rodina a s ňou celé kráľovstvo. Prince Bochník najviac, lebo navyše dostal za ten výmysel poriadny

kráľovský pohlavok. Ale pláč im nepomohol. Kto vie, ako by sa to bolo skončilo, keby sa sama chytrá princezná nebola chytilla rozumu. Prehlásila, že sa vydá za draka. Kým si však pripraví šaty, ušije závoj povyšívajúce topánky pšeničnými zrnkami, musí drak počkať v jaskyni bez akéhokoľvek reptania.

A drak čakal. Počíta hodiny a potom aj dni, lebo princezná sa veru neponáhala. Sedel na kameni, ani nos von nevystrčil, lebo chcel slovo dodržať. Jaskyňa bola taká malá, že sa v nej ani otočiť nemohol a bola tam taká tma, že si ani na pazúry poriadne nedovedol. Veľmi sa nudil, a tak len jedol. Spočiatku sto pecnov denné, neskôr dvesto, nakoniec všetky pekárne len preňa piekli. A v tom bol celý fígel. O niekoľko dní drak tak stučiel, až jaskyňu nadulo a keď prišla princezná vo svadobných šatách, nemohol sa z jaskyne vyteriť. A drak, ten chýrny zápasník sa rozplakal, až mu slzy ako dyne na bruchu padali. Lebo od toho, že nevičil a stál sa len napchával, tak zaslabol, že nevládal jaskyne po hnúť. Sľuboval, že keď ho odťať vyslobodia, na princeznú Sedmoklásku ani len nepozrie. Keďže videli, že slub vie do držať, vyslobodili ho a na cestu mu aj chleby pribalili. Ale drakovi sa veľmi nechcelo odísť z kráľovstva, kde tak dobrý chlieb pečú. A tak zase všetkých uprosíkal, aby ho nechal, že nikomu neublíži a vraj drak sa v každom kráľovstve na dačo zíde. Ludia aj chceli, aj sa báli, že im všetok chlieb poje.

Nakoniec však všetko vyriešila princezná Sedmokláska. Jednoducho draka zamestnala a predila mu na deň len toľko chleba, aby nikomu neubudilo a aby ani drak viac nestučel.

A tak boli zase všetci v kráľovstve šťastní. Drak rozprával oheň v peciach, kráľ si kraľoval a vo voňkých chvíľach piekol pečivo a princezná Sedmokláska spievala, aby sa im lepšie pracovalo. A čo princ Bochník? Po kráľovskom pohlavku sa mu v hlave akosi vyjasnilo. Ponúkol sa, že bude pomáhať všade tam, kde budú jeho silu najviac potrebovať. Ale so zápasením celkom neprestal. Vo voňkých chvíľach rád a udatne zápasil s drakom.

MARTA SURINOVA

Pšenica

je jednoročná obilnina, pochádzajúca z Prednej Ázie. Ludia ju pestujú už mnoho tisíc rokov. Poznáme jarnú o ozimnú pšenici. Pšeničná múka je najlepšia múka všetkých.

Raž

nazýva sa aj žito, je šedozelená trsnatá obilnina, pochádzajúca tiež z Prednej Ázie. Používa sa na kŕmenie. Spolu s pšeničnou múkou zvykne sa z nej piecť aj chlieb. Chlieb je naša základná potravina. Poznáme viaceru druhot chleba: chlieb čierny, rasscový, výražkový, plnozrnný.

ŠKOVRÁNOK

Škvránok spieva z vysokého neba.

Keď sejú zrno do polí,
on spieva, aby bolo chleba
do sýtosť a po vôle.

Škvránok spieva orácom,
škvránok spieva rozsievacom.
On vždy spieva o dačom,
on vždycky spieva o voľacom.

Má teplé hniezdo skryté v
tráve
na zemi v jarnom rozkvete,
a preto spieva vo výšave,
ako je krásne na svet.

JÁN KOSTRA

BOCIAN

Sú na svete zázraky?
Ako by nie!
Čože robí pán mlynár
na komíne?

Čo by robil?
Mlyn mu klepká,
mlyn hrkoce sám
Kotkodáka
stará slipeka:

Bocian letí k nám!

V mlynárskej zástere
na výlet sa berie.
Zakyva, zašumí dvoje krídla,
aby sme vedeli, že nás videl.

DANUŠA PETRÍČKOVÁ

ROZPRÁVKA O KRÁSNEJ DIEVČINE

Nedaleko jablone žila krásna dievčina. Bola taká pekná, že aj samotný vicker zavše odhrnul listy jablone, aby ju obdivoval. Aj ryby v rybníku onemeli keď sa obraz dievčiny zjavil na vodnej hladine.

Raz prišla spoza kopca k jabloni jar. Mala plné ruky práce. Musela sadí kvety, polievať lúky, stavať hniezda pre vtáčatá a dávať pozor na malé zajačiky, aby nespadli do potoka.

— Pomôž mi! — povedala jar krásnej dievčine. — Nie som schopná urobiť všetko, čo odo mňa požaduje dňa.

Pekná dievčina však sedela uprostred lúky a checela, aby ju jar obdivovala. Keďže jar nemala na to vôbec čas, dievčina vstala a vybrala sa za letom.

— Prišla som, — povedala letu. A slnko hneď odstránilo niekoľko obláčikov z oblohy, aby lepšie videlo krásu dievčiny. Lenže aj leto malo plné ruky práce. Zrno muselo rásť, hrušky dozrievať, ruže rozkvitať, z kuriatok sa stali kohútiky, aj búrlivý lejak musel niekedy letnú prírodu polievať.

— Deň nie je dosť dlhý na všetko, čo odo mňa žiada.

— vravelo leto a krásna deva sa veľmi hnevala.

— Keď ma nechceš ani ty obdivovať, pôjdem k jeseni!

A šla. Keď došla dievčina k jeseni, jeseň ju pol dňa obdivovala. Lenže aj ona mala ruky plné práce a okrem toho musela teraz ten zbytočne stratený poldeň doháňať. Zemiaky sa museli vykopáť, repu bolo treba povyfahovať, vtáky bolo potrebné zvolať a vystrojiť na dlhú cestu do teplých krajín, ba aj listy na stromoch musel niekto sfúknut.

— Práce mám vyše hlavy, — povedala jeseň, keď videla, ako sa dievčina hnevá. Taká nehnovaná vstala a povedala jeseni:

— Keď ma ani ty neobdivuješ, idem k zime, aby si vedela!

Keď zima krásnu dievčinu uvidela, bola ako očarená. Hneď nechala dlhé ciagle na konároch zamrzniť, aby sa v nich deva videla ako v zrkadle. No len čo sa zima z očarenia spämatala, rýchlo sa pustila do práce. Musela sneh porozdeľovať po poliach, jazérámusela urobiť ľadové prikrývky, oblaky musela posunovať ďalej od slnka.

— Ani zima ma nechce obdivovať — čudovala sa dievčina. — Nuž čo, pôjdem ďalej.

A prišla k ľudom.

Zastala ako obraz a checela, aby ju obdivovali. Ľudia mali však plné ruky práce a dievčina stála každému v ceste. Mužovi so zamietacím autom, ktorý chcel dať do poriadku ulice, vodičovi na križovatke, ba aj deťom, ktoré sa ponáhali do školy, aby nezmeškali začiatok vyučovania.

Tu si dievčina zmyslela:

— Budeme sa obdivovať sama.

A šla na koniec sveta k lesklým bralám, k striebornému jazeru. Stála tam celkom sama a dívala sa do zrkadiaceho sa jazera. V tom striebornom jazere žil vodník. A deva sa mu prihovorila:

— Vidíš moju krásu? Obdivuj ma, aby si sa nenuďil!

— Vodník sa spýtal:

— Plutvy máš? Plávať vieš?

— Dievčina sa tajomne usmiala a vodník pokračoval:

— Ale nemáš bradu, tak čo mám na tebe vlastne obdivovať?

Dievčina si od ohromenia sadla a sedela na brehu jazera a čas bežal. Po dlhých rokoch šiel ktosi nako.

— Som krásavicom storčia! — zvolala dievčina. — Obdivuj ma!

Niekto sa zasmial:

— Ale, babička!

Tu sa dievčina už naozaj nahnevala a bežala späť k ľudom. Keď sa pozrela do prvého zrkadla, na ktoré natrafila, zlakla sa. Z jej krásy neostalo nič. Celkom nič. Veľmi ju to prekvapilo.

Zahanbila sa, zadivala sa na zem a začala sadieť mladé jablone. Každý, kto išiel okolo, riekoval:

— Dobrý deň! — a dal jej dobrú radu a zaželal, aby jej stromky čím skôr vyrástli.

A bývalá krásna dievčina, teraz šedivá stareňka, bola veselá ako nikdy predtým.

— Krásu sa pominie, ako vidím, ale práca šťachtí človeka! A v tom je ľudské šťastie!

Len čo na jabloniach dozreli prvé jabĺčka, prišiel vicker, rozhnul konáre a jabĺčka obdivoval. Prišli ľudia, obrali jabĺčka a smiali sa a vetrík si vzal od šedivej stareňky na pamiatku strieborný vlas babieho leta...

INGEBORG
FEUSTEL

WETERYNARZ

NIEKTÓRE CHOROBY PRZEWODU POKARMOWEGO OWIEC

ZAPALENIE PECHERZYKOWE JAMY USTNEJ — jest to zapalenie błony śluzowej na której tworzą się pęcherzyki. Przyczyną może być spleśniała lub zapylona pasza. Choroba ta charakteryzuje się silnym zacerwieniem błony śluzowej. Występuje ślinienie się a po pęknięciu pęcherzyków powstają ubytki, które w ciągu paru dni pokrywają się nowym nabłonkiem. Te ubytki pędzują się jod-gliceryną w stosunku 1:10.

WZDECIE — występuje na skutek wytwarzania się gazów w żwaczu i może wystąpić równocześnie u większej liczby sztuk w stadzie. Przyczyną może być świeża trawa, młode zboże, kiełkujące ziarno, przegnila pasza oraz wyposażenie owiec na ląkach obfitujących w koniczynę. Wytwarzanie gazów w

większej ilości odbywa się szybciej jeżeli owce zaraz po karmieniu zostaną napojone lub jeśli zbyt łapczywie przyjmują pokarm. Schorzenie może przebiegać ostro — przy szybkim wytwarzaniu się gazów owce padają po kilku godzinach. Przy nieznaczonym wzroście następuje samo-wyleczenie. W objawach zauważa się niechęć do jadła, owce przyjmują pozycję zgarbioną, następuje wzdnięcie brzucha szczególnie widoczne po lewej stronie. Oddech jest przeważnie przyspieszony. Owce wzdzień stają się bojaźliwe stękkają i przewracając się giną wśród skurczów. W takich przypadkach zaleca się masowanie skóry nad wzdejącym żwaczem, polewanie zimną wodą oraz założenie sondy. Przez sondę należy podawać środki na zahamowanie fermentacji np. formalinę 5–10 g; wodę wapienną ze spirytusem.

ZAPALENIE ŻOŁĄDKA I JELIT — przyczyną tutaj są tak jak i w poprzednich schorzeniach błędy w żywieniu. Choroba ta objawia się zmniejszeniem apetytu i przeżuwania, błona w jamie ustnej jest sucha, pragnienie wzmożone, ściany brzucha napięte iboleśnie, występuje zaparcie, cieplota ciała podwyższona, tępno słabe a addech

kou, zaśujemy a posypeme kmínem. V pekáči položíme bůček kůžičkou dolů, podlijeme horkou vodou, přiklopíme poklicí a chvíli pečeme. Pak maso obrátíme, kůžičku nakrájíme na kostečky, potřeme máslom a pečeme v troubě; mladé maso asi 1½ hod., starší déle. Měkké propečené maso nakrájíme ostrým nožem na jemné plátky, šťávu z pečinky podáváme zvlášť. Jako příkrm je dobré zelí a brambory, bramborový salát, hlávkový salát.

Nádivka: Do umichaného másla se solí zamícháme žloutky, v mléce namočenou housku, zel. petrželku, strouhaný oříšek a citr. kúru, sůl, tuhý sníh z bílků se strouhanou houskou.

ORECHOVÉ TYČINKY

Rozpočet: 200 g orechov, 200 g práškového cukru, 1 bielok. Poleva: 100 g práškového cukru, ½ bielka.

Zomleté orechy, cukor a bielok spracujeme na cesto, ktoré na doske posypame práškovým cukrom rozvalkáme asi na 1 cm hrúbku a potrieme polevou. Pokrájame na rovnaké tyčinky, asi 1½ cm široké a 6–7 cm dlhé, ktoré uložíme na vymestaný plech a pečieme v mierne teplej rúre.

Poleva: Cukor vymiešame s bielkom do spnenia.

przyśpieszony. Po kilku dniach choroba występuje śmierć. Leczenie przeprowadzić może tylko lekarz.

ZATKANIE JELIT — powstaje ono wskutek ciężko strawnej, suchej, zapiaszczonej paszy. W czasie choroby zwierzęta zgrzytają zębami, stają się niespokojne, wykazują niezdarne ruchy. W kale stwierdza się piasek, często krew. W leczeniu stosuje się sól glauberską 50–100 g w dużej ilości wody.

WPOCHWIENIE JELITA — jest to schorzenie powstające wskutek wsunięcia się jednego odcinka jelita w drugi, przy czym powstaje zastój żylny. Jest to skutek bardzo silnych ruchów jelit w następstwie przeiępień (zimna woda) zmarzniętej paszy oraz przy obecności pasożytów w jelitach. W objawach zauważa się brak gwałtownych bółów morzyskowych. Owce leżą lub stoją bez ruchu, oglądają się na brzuch i garbią się. Wypróżnienia są słabe, często krwawe. Leczenie jest bardzo trudne gdyż trzeba zastosować zabieg chirurgiczny, co opłaca się jedynie u wyjątkowo cennych sztuk hodowlanych.

HENRYK MACZKA

PSYCHO-ZÁBAVA

MENO VEŠTÍ

STANISLAV: veľmi populárne, svetlé, belasé a dobré meno.

Stanislav najčastejšie pochádza z viacčlennej rodiny a zriedkavo býva jedináčik. Je priemerne vysoký, ba dokonca dosť vysoký, má modré oči a je blondín, má pekné vlasy, niekedy prirodene zvlnené. Štíhly, driečny, pohyblivý, má množstvo najrozličnejších nápadov, zaujamavých a praktických, napriek jeho bujnej predstavivosti. Je neobvykle dobrý, ochotný a obľabový. Majú ho radi rodičia, známi, kolegovia a kolegovia za zmysel pre humor a úprimný úsmev, ako aj prialočský vzťah k celému svetu.

Má nadanie tak pre humanistické, ako aj pre prírodné vedy. Od najmladších rokov prejavuje trvalý, systematický záujem o mechaniku a rôzne ručné práce (zámočníctvo, stolárstvo, elektrikárstvo, motorizácia atď.). Po rokoch je majstrom v týchto práciach a to skôr samoukou ako systematickým učením; hoci nepohľda venu, nemá priľahlé vedecké ambicie. Rýchle je z neho „človek so zlatými rukami“. Pritom všetko, čo robí, má skôr športový ako komerčný charakter. Nie je totiž materialista. Výborny vodič, mechanik, vie opraviť rádio, televízor, vymaťať byt, opraviť nabytok či vodovodné kohútiky. Je rovnako schopný ako robotník, remeselník, učiteľ alebo vedec.

Obvykle sa žení so škaredšou ženou, ktorá je naň žiarlivá, ale dobrá a pracovitá. On je dobrým a verným manželom. V práci je cenéný a odmenovaný. Máva obyčajne dve deti, syna s dcérą. Syn je schopný, dcéra menej a preto sa cíti menejcená.

TADMÍR

Snáš

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KED TO POKLADÁ ZA PREDSDUDOK NASICH BABIČIEK. OSTATNE, VED JE TO IBÁ ZÁBAVA. TAK TEDA,

Izba pekne tapetovaná — povýšenie v práci
— pekne maľovaná — máš neskromné želania
— jasno osvetlená — veľké oslavu
— vidieť ju maľovať — zažiť zmeny Iskry vidieť lietať — radosť z úspechu Klaňať sa — poníženie, škoda Klopať samému — potešujúca správa — počuť — znepokojujúca správa Kočiar — dosiahneš cieľ svojich túžob — vystupovať z neho — strata Meno svoje počuť — dobrá správa pre teba
— vidieť napísané — zapletieš sa do nepríjemnosti Nadávať si s niekým — máriš svoj čas Náprsnú tašku vidieť — vysvetliť sa vec, o ktorej nič nevieš — stratit — neprijemnosti Vypriať čierne kone — nenávidená osoba uzavrie sňatok — iné zvieratá — odhalí podvod — biele kone — mnoho dobrých znalostí — hnedé kone — niekto sa urazi.

ŽIVOT

CZASOPISMO
SPOŁECZNO
KULTURALNE
Ukazuje się
co 15 każdego
miesiąca

NEVIETE SI PORADIŤ S RÓZNYMI TAŽKOSTAMI A ZÁLEŽITOSTAMI, KTÓRE VÁS ROZČUEUUJÚ? NAPISTE NÁM NA ADRESU:
REDAKCIA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje:
ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolgium redakcyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jablonka), František Bednarek (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustin Bryja (Lapsze Wyżne), Alojz Galuš (Krempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronisław Knapiček (Mikołów) Jan Kovalík (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Wacław Luściński (Zelów), Lídya Mšálová (Zubrzyca Góra), Lídya Mundilová (Kuców), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Stojowska (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Růžena Urbánová (Gesiniec), Valérie Wojnarowska (Warszawa), Andrej Vaksmaný (Tribš), Andrej Vojtas (Jurgow).

Trumacienna i korekta jęz. czeskiego — Valérie Wojnarowska; tłumaczenia na język polski — Alžbeta Stojowska; weryfikacja stylistyczna i korekta jęz. polskiego — Ján Spernoga; red. techn. — Jolanta Bryszewska. Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „Współczesne“ RSW „Prasa-Książka-Ruch“. 00-490 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57. Adres ZG TKCIS: 31-024 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92. Cena prenumeraty krajowej: roczne — 12 zł; półroczne — 6 zł; kwartalnie — 3 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 každego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Prenumeraty na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Wszystkie instytucje państowe i społeczne w miastach, zamawiają prenumeraty wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch“. Pozostałe — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur — zamawiają prenumeraty za pośrednictwem Urzędów Pocztowych. Prenumeraty na zagranicę przyjmuję: RSW „Prasa-Książka-Ruch“, Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajo- wej o 50%.

Oddano do składu 5.III.1977 Numer podpisano do druku 27.04.77.

Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch“, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 328. Nr indeksu 38601/38501. F-94.

STÁVA SA AJ TAKTO...

BRITSKÝ ZVÁZ ZUBAROV a americká stomatologická spoločnosť oficiálne pretestovali proti istemu zvyku hrdinu známeho amerického televízneho seriálu Kojak, naposledy premietaného aj u nás. Totíž poručík Kojak stále čosi cumpá ako lizatko. Podľa zubarov je to „hunusy priklad pre deti“, lebo ako všetci vieme, sladkosť majú zvláštny vplyv na zuby.

CHRISTINA ONASSISOVÁ, smutná dedička otcových milárd, dvaadsaťosemročná a už dvakrát rozvedená, je naposlasy opäť vesela. Aktualne je v Argentíne, kde jej otec, chudobný grécky vysťahovalec, zarobil svoj prvý milión. A práve tam stretla rodáka. Vola sa Nikos Patokas a je tiež synom gréckych vystňahovalcov, teraz už veľmi zámožných ľudí. Povolením ekónom s vysokoškolským vzdelením bol by pre Christinu výborným pomocníkom vo vedení komplikovaných obchodných záležostí upadajúceho Onassisovho kráľovstva. Mladí často byvajú spolu a preto aj su reči, že sa coskoro zoberú. Do tretej všetko dobré — vedala si asi Christina.

VO ŠVÉDSKU oficiálne oznamili, že kráľovná Silvia očakáva v júli tohto

roku dieťaťko. Táto správa vzbudila záujem nielen vo Švédsku. Keby totiž kráľ Carl XVI. Gustaf nemal potomka, bol by to pravdepodobne koniec monarchie vo Švédsku. Veľký význam má aj pohľavie dieťata, lebo iba chlapec môže zdedit trón. Kráľ si to dobre uvedomoval a hoci bol do Silvie veľmi zamilený, nežil sa s ňou, ktorí nezistil mienku lekárov, ktorí vysetrovali nielen snubenicu, ale aj celú jej rodinu. Vysvitlo, že Silvia je stavorená na matku a v jej rodine (kraľovna, rodená slegčka Sommerlathová, dcéra Brazílskej a Nemeckej) od štyroch pokolení nebolo bezdeňov manželov. Sviedli už teda možn užavárat stávky, čo bude: princ alebo princ?

VEDCI SA UŽ DAVNO pokúšajú vysvetliť záhadu konca civilizácie Májov. Naposledy americkí archeologovia vysúli s hypotézou, že Májovia vymreli následkom podvýživy. Po dlhotoboch výskumoch zachovalých kostier zistili, že Májovia trpeli avitaminózou a mnohými inými chorobami, ktoré sú následkom podvýživy. Vedci predpokladajú, že poda okolo mest obývaných Májim zjalovala, čo spôsobovalo hladové pohromy.

TURISTICKÝ JAZYK. Francúzski turistický odborníci tvrdia, že už možno hovoriť o existencii turistického jazyka. Vznikol spontane a má 78 slov, pomocou ktorých sa priemerný turista môže dohovoriť skoro v každej krajinnej význame, akoraz napr., bar, self-service (samoobsluha), hotel, taxi, aeroport, camping, cigarety, múzeum atď. Tento jazyk vráti svoju existenciu významu vďaka vývoju turistiky a všeobecnej nezávislosti cudzích rečí.

KONE, alebo skôr ich predkovia žili v Európe už pred 50 miliónmi rokov. Boli však oveľa menšie, ako dnes, nemali kopytá, ale štyri prsty a zdržiavali sa v lesoch. Iba následkom dalsieho evolučného procesu sa prispôsobili končatiny. Pozostatky „praktikov“ už nie sú kopytá, no sú v Európe, naposledy na juhu Nemeckej spolkovej republiky.

ktoré majú iba zriedkavé styky s kultúrou a často aj s prírodou.

FALŠOVATEĽ VLASTNÝCH OBRAZOV 88-ročné taliansky maliar Giorgio de Chirico sa stál známy predošlým vlastníkom obrazu Talianskej trihy, ktorý namaloval v r. 1912. Toto dielo mu prineslo svetovú slávu a majetok. Povzbudený tým umelec sám začal „falošovať“ svoj obraz a vypustil zo svojej pracovne stále nové kopie. Vysvitlo, že až do 65 rokov, ktoré uplynuli od námervania Talianskeho trhu, Giorgo de Chirico vykonal 400 (slovensky štvristo) identických obrazov. Samozrejme, kazuď z nich našiel zákazníka a k tomu takého, ktorý dobre zaplatil.

DOROTHY SCHIFFOVA, 73-ročná vydavateľka časopisu New York Post, uverejnila svoje pamäti. Knihu má veľký úspech najmä preto, že D. Schiffova uvádza v nej mnohé indiskrétnosti zo života americkej „vyšej spoločnosti“, o. Jacqueline Kennedyovej, ktorá dobre poznala Jackie, jej vrah až každý rok musel nájsť vo svojej záhrade jednu, a keď bola lenšia urobená, aj niekoľko starých medených mincí. Jeho susedia v Tugutime (sredný Ural) zberal iba zeleninu a kvetiny, a on aj staré mince. Avšak naposledy, keď sa rozhodol preoradiť záhradu, v istej chvíli zastal zarazený. Objavil jame plnú starých mincí. Bol ich okolo dvadsať sedem a podľa menky numizmatikov je to hotovy poklad. Po chádzaní z druhej polovice 18. storočia, keď stredný Ural bol hlavným výrobcom medí v cárskom Rusku. Z tejto medí razili aj mince.

HRIADKA STARÝCH MINCI ANALOGICKÝM spôsobom sa vyznávala aj Jacqueline Kennedyová, ktorá prezradila, že má radej pánov po šestdesiatke ako mladých a že sa žije neskor zleb následkami. V manželstve si Béci musia dať pozor, aby z malej hádky neboli väčšie neprijemnosti. Medzi milencami a priateľmi tiež môžu preuknúť nedozoru. Leto bude pre Býkov príaznivé a to nie len v povolani, ale aj v

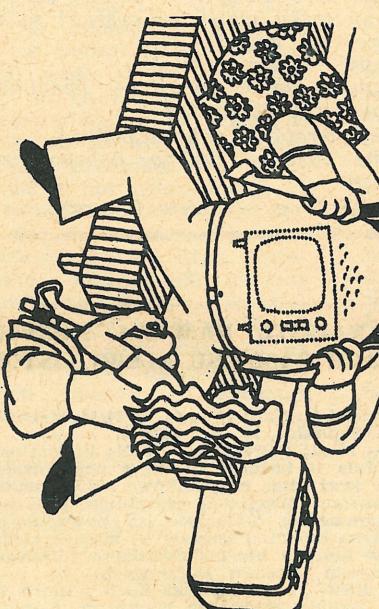
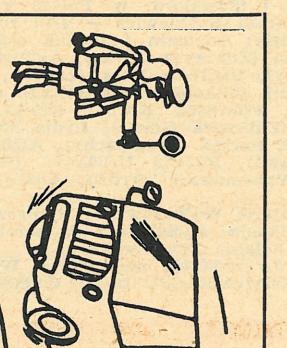
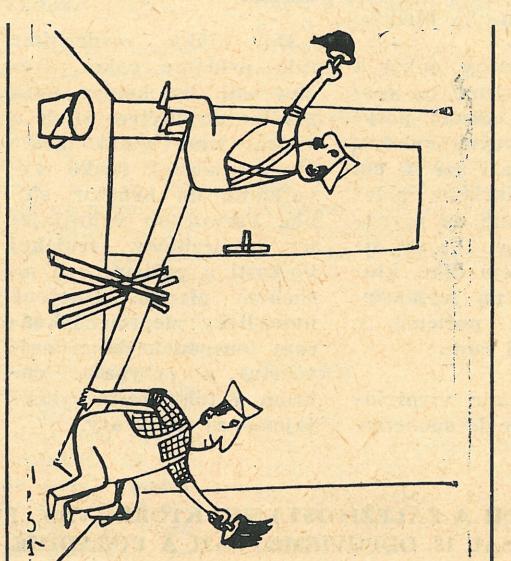
Z ASTROLÓGOVEJ KRONIKY

BÝK

Pre osoby narodené v znamení Býka, teda od 21. do 20. mája, rok 1977 bude veľkú príaznivý, ale môžu očakávať aj horšie obdobia. Na jar zaznamenajú radosť zmeny. Mnohí z nich zaznamenajú veselé spoločenské udalosti, iní sa zasa potesia zlepšenej finančnej situácie. Pre lásku a manželstvo bude toto obdobie so svojimi deťmi, preto sa musia stať najmä o ich zdravotný stav. Jar je obdobím, keď deti môžu prechádzať alebo chriapka môže mať neskôr zleb následky. V manželstve si Béci musia dať pozor, aby z malej hádky neboli väčšie neprijemnosti. Medzi milencami a priateľmi tiež môžu preuknúť nedozoru. Leto bude pre Býkov príaznivé a to nie len v povolani, ale aj v

pre všetky záležitosti. Milenci budú mať úspechy v lásku, najmä začiatkom zimy. Mnohí z nich sa zasmubia alebo sa dohodnú o uzavretí soháša. Pre manželstvá jesen a záciatok zimy budú vžimavé a zároveň sú zimné dobrodružstvá. Leto bude pre Býkov príaznivé a to nie len v povolani, ale aj v

pre všetky záležitosti. Milenci budú mať úspechy v láске, najmä začiatkom zimy. Mnohí z nich sa zasmubia alebo sa dohodnú o uzavretí soháša. Pre manželstvá jesen a záciatok zimy budú vžimavé a zároveň sú zimné dobrodružstvá. Leto bude pre Býkov príaznivé a to nie len v povolani, ale aj v

HANNELORE SCHMIDTOVÁ, manželka kancelára NSR, poskytla interviu reportérovi saarbrückenského rozhlasu. Novinár takto začal rozhovor: „Musím sa vám priznať, pani Schmidtová, že oveľa radšej by som sa rozprával s vašim manželom, žiaľ, že tak zaneprázdný, že som sa obrátil na vás...“ Pani Schmidtová ho prenasledila: „Ja sa vám tiež k niečomu priznám — oveľa radšej by som sa porozprávala s manželom, ako s vami!“

V BRUSELI (Belgicko) otvorili múzeum pre deti. Podobné múzeá už existujú v Paríži, Amsterdame a New Yorku. Múzeum je rozdelené na niekoľko časťí, ktoré zobrazujú rôzne životné oblasti. Nová ustanovenie má didaktický charakter a bude slúžiť predovšetkým chudobnejším deťom,

AUSTIN, TEXAS. Prof. Jeremias Epstein si prezera rímsku mincu, ktorú vraj našli v indianskom kurhane. Minca bola razená v mincovni v London, dnešnom Londýne v 4. storočí, koncom rímskej nadvlády v Británii. Ako sa našla v Texase? Je to snaď mystifikácia?

Snímka: CAF-UPI

— Už mi veríš?